

Contents

Thursday 4.5.	1
1. Populism and emotions	1
2. Who is fit? Analysing the gatekeeping function of institutional interactions and the negotiation of the ideal fit.....	5
3. Tarinat vuorovaikutuksessa ja vuorovaikutuksesta.....	7
4. Technology and society	12
5. Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvien ryhmärajojen tekeminen ja purkaminen / Doing and undoing group divisions based on gender and sexuality.....	15
Friday 5.5.	19
6. Technologically-mediated interaction	19
7. Käyttäytymistiedon hyödyntäminen julkishallinnossa	21
8. Kohtaamisia ja kohtaamattomuuksia	23
9. Kosketus ja affektit	29
10. Institutionaalinen vuorovaikutus ja työelämän ideaalitoimijat	31
11. Arvot yhteiskunnallisessa kontekstissa.....	33

1. Populism and emotions

Osio 1

Linna K113

To 4.5. Klo 13.15–14.45

Fascist populist aesthetic in internet memes

Eemeli Hakoköngäs, Jari Martikainen, Inari Sakki, Otto Halmesvaara

In recent years, various extremist movements have utilized the internet and the possibilities of its forums to spread their message and mobilize supporters. Internationally, far-right movements have successfully modified their expression to match the online communication style and taste of the young generations in particular. In this study, we examine internet memes published and disseminated by three radical movements that operated in Finland in the 2010s, Soldiers of Odin, Suomi Ensin and Pohjoismainen Vastarintaliike (PVL), as well as the related online comments and reactions. The research material consists of 450 memes published between 2015 and 2017 in Facebook and the groups' webpages. Memes as material offer an opportunity to examine fascist populist aesthetics and related affectivity in Finland in the age of social media. Based on previous research, memes function as tools for the ideological work of movements, employing, for example, ironic humor and aiming to arouse strong emotions, such as anger. The results show how the humorous form of the memes serve to convey nationalist, racist, and strong leader-idealizing content, consistent with the fascist message of the past. The visuality of memes is connected to their affectivity and serves the function of evoking strong emotions and mobilizing the supporters of the movements.

Gender populism: how gender and equality issues are constructed and managed among laypeople in Switzerland and Finland

Mariman, Mabrouk, Helenor Ojapold

Gender populism that considers the perspective of gender, sexuality, feminism, and equality in populism, has gained increasingly scholarly attention, but nevertheless remained understudied. In this study, we aim to contribute to the research of gender and populism by analysing interviews with populist and non-populist voters from two countries with high gender equality: Finland (n = 55) and Switzerland (n = 33). We are interested in how equality, gender issues and minorities are constructed in the broad populist discourse. More specifically, we explore how different social categories are constructed and given meaning to in laypeople's talk on an explicit but also more implicit level. Our findings indicate that gender issues are related to various discourses and social categories. In Switzerland, the resistance to feminist messages or LGBTI claims is generally constructed in relation to threat for the traditional gender roles, the family unit, religion, democracy, or the status quo. Simultaneously, demands of pro-LGBTI

groups are perceived as illegitimate in opposition to the “real” problems that the people might face. In Finland, gender issues were constructed in relation to the general prevailing Finnish egalitarian values that were threatened by LGBTI-minorities in the limelight. Social categories, such as general ‘minorities’, broad ‘humans’ or specific ‘homosexuals’ were constructed for various purposes and revealed how these categories are understood and treated. By exploring lay people’s thinking around gender issues, this article contributes to a growing body of literature between gender and populism and provides insights into common-sense knowledge about social relations, norms, and problems.

Female politicians as climate fools: intertextual and multimodal constructions of misogyny disguised as humour in political communication

Katarina Pettersson, Jari Martikainen, Eemeli Hakoköngäs, Inari Sakki

The study explores how the politicized and polarized political discussion on climate change is used to construct a humorous misogynist message in right-wing populist political communication. It builds upon existing research on far-right political discourse, focusing on the understudied role of misogyny in (far-right) political mobilization. The case-study applies a multimodal analytical approach with elements of critical discursive psychology (CDP) and a systemic functional approach to multimodal discourse analysis (MDA) to explore the multimodal construction of a humorous, misogynist message in a political campaign film. The data is comprised of the Finns Party campaign video for the 2021 Finnish municipal elections, entitled Get over it!. The 6.22 minutes long video was posted on the Finns Party YouTube on April 28th, 2021. The study highlights the role of humour in general, and the use of intertextual cues in particular, in the construction of multimodal misogynist political discourse. The study responds to the call for social and political psychologists to expand our knowledge of the production and spread of misogyny in online political communication. In addition, it shows the importance of studying intertextual and multimodal constructions of misogyny disguised as humour in political communication, and, demonstrates the utility of interdisciplinarity and multimodal analytic approaches in research on online political mobilisation and persuasion.

Keywords: multimodality, critical discursive psychology, misogyny, political mobilisation, Youtube

Osio 2

Linna K113

To 4.5. Klo 15.15-16.45

Lay representations of elite in three European countries: critical-discursive approach

Helenor Ojapold, Mariman Mabrouk & Gianni, Ntotsikas

Despite the widespread use of ‘elite’ and ‘elitism’ in the academic and political discourse, little is known about the lay understanding of the concept of ‘elite’. Using interview material from three different European countries, Finland (n = 55), Switzerland (n = 33) and Greece (n = 54), we utilize a critical-discursive approach to explore the lay representations of elite. Our analysis showed that laypeople construct elite as a contradictory and multifaceted term. In all three countries elite represented wealth and power but were given different meanings depending on the socio-political context. In Finland, the elite was constructed on the one hand as deserving, hard-working and ordinary rich people and on the other hand as greedy and self-promoting people who take advantage of others. In Switzerland, the elite was constructed as a group disconnected from the reality, whose financial and social interests varied drastically from those of the people. Nevertheless, the relevance of the term ‘elite’ was regularly denied in Switzerland. In Greece, the elite was constructed as a high-status social group of primarily inherited membership and virtually impenetrable boundaries, which dominates the country’s both economic and political life through chiefly illegal practices, forming a power triangle of corruption among the shipping capital, the political establishment, and the media. Our contributions are twofold. Theoretically, the study contributes to the current scholarly research on populism. Empirically, it provides a valuable perspective of laypeople’s understanding of the elite.

The term ‘populism’ in lay discourse: it’s contents, forms and functions

Helena Rovamo

As many populist parties’ political status has become established during the 21st century, the academic literature has aimed to explain the populist appeal. However, academia has yet failed to define the term ‘populism’. Despite the challenges of defining the term, ‘populism’ is used without definition in public discourse. In this current study, I’m interested in the meanings and functions the term ‘populism’ has in lay discourse. The study is based on interview data (n=55), where the definition of the term ‘populism’, among other political subjects, was discussed. For the purposes of this study, the explicit and implicit references to the term ‘populism’ were separated for more detailed analysis. By analyzing the content, the form and the function of the references, the analysis examines the discursive construction and management of the term ‘populism’. The preliminary findings have identified four different definitions that participants used to explain the term. First, participants defined populism as a Politician’s political tool, albeit a reprehensible one. Second, participants linked populism to Uncivil voters whose irrationality and lack of education have led to the rise of populist parties. Third, participants saw

populism as a Malicious term aiming to silence certain political opinions. Finally, populism was defined as a Promoter of democracy, thus challenging the negative definitions of the term. The aforementioned constructions of the term 'populism' served to differentiate the speaker from perceived 'others' and to construct the political decisions of the 'other' as irrational or immoral.

How moral emotions can mobilize voters: The dynamics of other-condemning emotions (contempt, disgust, and anger) and felt rejection

Mia Silfver

The Finns party is a quite new party in Finnish politics. However, it has obtained a lot of popularity in a relatively short time. Salmela and Scheve (2017) have suggested that the emotion of shame and shaming play an important role in the rise of new radical right. In this study, we use affective-discursive approach to analyze in-depth interviews of Finnish voters (N=55), and our focus is on expressions of moral emotions as defined by Haidt (2003). The research question is how emotions are constructed in the talk of the voters of other parties when they talk about the Finns party and its politics, and how the Finns party voters talk about others' reactions towards them and the Finns party.

Preliminary analyses suggest that the voters of other parties express contempt and anger, some even disgust, when talking about the Finns Party and its politicians. Finns Party voters talk about rejection and ostracism towards them and the Finns Party. They also describe stigma related to voting the Finns party. Both Finns Party voters and voters of other parties present shaming and rejection as a potential source of popularity for the Finns party, because it can create a counter-reaction and strengthen shared social identity among its supporters.

About Populism and its Affect

Inari Sakki

This is a concluding presentation of the symposium on Populism and Emotions. As presentations of the symposium suggest, emotions, affect and morality are an inherent part of populist thinking. Our in-depth interviews with populist and non-populist voters have shown the affective nature of populist topics – be it about migration, gender, climate or elite. Emotions are used to cope with the identity threat posed by societal turbulences. They are used to address blame and complain on the Other and to legitimise in- and outgroup divisions. Besides the demand-side approach to social psychology of populism, we have also extensively studied the supply-side of populism, mobilization of populist discourses, emotions and identities by the populist leaders and other populist media. Our studies have shown how emotions are deployed in the processes of persuasion and collective mobilization. Here we have demonstrated how negative emotions are entangled and framed as “just humour”, which points to the importance of unpacking, identifying and making visible discriminatory practices that are often mobilized via subtle ways of multimodal communication. However, our studies also imply that populism should be studied as multimodal discourse and as a dialogical phenomenon between populists and non-populists, supply- and demand-side. Sometimes the harshest derogative talk comes

from the liberals and is addressed to the voter of the populist parties, who are described as morally and intellectually inferior. This on the other hand may be fuel to supply-side, to the populist parties, who know how to mobilise this contempt to gain more votes. In this presentation, I elaborate the role of emotions in our qualitative social psychological investigation of populism.

2. Who is fit? Analysing the gatekeeping function of institutional interactions and the negotiation of the ideal fit

Linna K106

To 4.5. Klo 13.15-14.45

Asking about the unanswerable: how do job applicants challenge age- and gender-job fit in job interviews?

Presenter: Federica Previtali, Tampere University

In this presentation, I address how job applicants go about asking whether their gender or age is fitting the requirements of a job position. In recruitment, it is considered discrimination to use candidates' gender and age as criteria for assessing their profiles and gatekeeping. Nevertheless, sexism and ageism can creep into talent acquisition practices and can become issues to be handled in the unfolding of job interviews. I do not focus on explicit sexist or ageist actions or accounts. I use moments where applicants ask about their age or gender to investigate how normative assumptions about these categories are handled in situ. I present two extracts from two job interviews videorecorded in an Italian recruitment centre between 2019 and 2020. I analyse how job applicant designs their question to accomplish the activity of asking about their gender- and age-job fit. I show how recruiters handle this delicate situation while trying to not engage in possible discriminatory assessments. I apply membership categorisation analysis to unfold the role of categories in the recipient design of requests in job interviews. The analysis of categories in talk allows me to navigate between explicit categorization and the use of related taken-for-granted inferences. The results highlight how research on stereotypes in recruitment can be advanced by a focus on shared identities and co-membership and by investigating how similarity can amount to solidarity.

Clashing ideological frameworks in the gatekeeping encounter of the job interview

Melina De Dijn (KU Leuven) & Dorien Van De Mieroop (KU Leuven)

The current study focuses on the job interview (JI) as a crucial gatekeeping moment determining job seekers' access to organizations. This phase of the recruitment process is especially challenging for people with a migration background (Campbell & Roberts, 2007). Amongst

others, this can be linked to the way JIs are conducted: recruiters may attempt to interview all candidates objectively, but JIs are not neutral as interviewers' evaluations are based on their expectations and preferences, which can place candidates with different backgrounds in a disadvantaged position.

Our study zooms in on dissimilarities in ideological frameworks and especially on the hegemony of the New Work Order in the Western organizational context (Gee et al., 1996). This framework requires interviewees to emphasize their individual strengths in an agentic rhetorical style, as such determining unwritten rules for the 'interview game'. Since interviewees socialized in a different context are unfamiliar with these rules, they may face severe challenges. We present a single case study of a JI which is studied from a micro-oriented multimodal discourse analytical perspective appropriate to shed light on the way ideology subtly emerges in the interaction and is interactionally negotiated among the participants. From these findings, conclusions are drawn regarding the ideological nature of JI gatekeeping.

Campbell, S., & Roberts, C. (2007). Migration, ethnicity and competing discourses in the job interview: Synthesizing the institutional and personal. *Discourse & Society*, 18(3), 243–271.

Gee, J.P., Hull, G., & Lankshear, C. (1996). *The New Work Order: Behind the language of the New Capitalism*. Allen and Unwin.

Epistemic authority in recruitment interviews

Teija Ahopelto, Johanna Ruusuvuori ja Melisa Stevanovic & Sanni Tiitinen

Personality testing has become an important part of recruitment. The test results are considered necessary to obtain objective information about the candidates' personalities and thus suitability for the task. This has raised questions about the distribution of epistemic rights in recruitment interviews. In our presentation we describe how the personality test results are managed and negotiated in real-life recruitment interviews.

Our data consist of 21 video-recorded recruitment interviews from a Finnish executive search company (ESC). A usual procedure is that after the first recruitment interview round, some of the candidates are invited to take cognitive and personality tests. After the testing procedure, candidates are invited to the second recruitment interview round. In this round, candidates and recruiters go through the working history and experience of the candidates, and the candidates also receive feedback from the test results. Our data were recorded from this recruitment interview round and analyzed with conversation analysis conventions.

We present two distinct ways in which recruiters evaluate candidates' personalities based on the personality test results and show how these two ways afford different possibilities for the candidate to approve or resist the personality test results. Given the fundamental right of a person to define their own personality, the epistemically authoritative use of personality tests as part of recruitment should be replaced by practices that may increase information about a candidate.

Gatekeeping for vocational rehabilitation

Presenter: Sanni Tiitinen

Vocational rehabilitation aims at supporting individuals' possibilities to find, return to, or continue in employment in a situation where these are at risk due to the challenges in functional capacity. Each vocational rehabilitation service provided by the Social Insurance Institution of Finland (Kela) have some criteria based on which they are granted (or not) to the applicant.

In this presentation, I will focus on interaction during the application process for one type of vocational rehabilitation, NUOTTI coaching, which is targeted at young people. To be eligible to NUOTTI coaching the applicant needs to have major challenges in their functional capacity.

The data consists of eight audio-recordings of telephone interviews between Kela's benefit administrators and applicants for NUOTTI coaching. The benefit administrators interview the applicant with the help of pre-structured interview form and make the decision about granting the rehabilitation at the end of the phone call. Thus, the question of how the applicant is able to construct their identities during the interview, has major consequences from the applicant's viewpoint.

I will focus on the sequences of interaction during which the applicants give positive evaluations of their functional capacity and life situation, and analyze how the benefit administrators respond to these evaluations. With the help of data extracts, I will show that different types of responses construct different opportunities for the applicant to define their own identity.

The results are based on Vuoronuotti-project (<https://www.jamk.fi/fi/projekti/vuoronuotti>) which was funded by Kela

3. Tarinat vuorovaikutuksessa ja vuorovaikutuksesta

Osio 1

Linna K107

To 4.5. Klo 13.15–14.45

Terapiasuhdetta koskevan palautteen muotoilu ja vastaanottaminen yhdessä psykoterapiaprosessissa

Kati Aalto

Psykoterapian keskiössä on terapiasuhte, terapeutin ja asiakkaan ainutlaatuinen jaettu kokemus, jonka tarkoitus on mahdollistaa asiakkaalle uudenlainen kokemus vuorovaikutussuhteesta olemisesta. Asiakkaan sitoutumista terapiaprosessiin voi auttaa se, että asiakkaan ääni tulee enemmän kuuluviin. Yksi keino osallistaa asiakasta omaan terapiaprosessiinsa on kerätä systemaattista palautetta terapiasuhteesta ja yhteisestä työskentelystä.

Palautteen antaminen ei kuitenkaan ole helppoa ja terapiasuhteeseen institutionaalisen vuorovaikutussuhteena liittyy erilaisia tekijöitä, jotka voivat vaikuttaa palautteen antamiseen ja muotoiluun. Esitykseni pohjautuu pro gradu -tutkielmaani, jossa analysoin keskusteluanalyysin keinoin terapeutin ja asiakkaan vuorovaikutusta terapiatapaamisten arviointitilanteissa. Aineistoni koostuu yhden asiakkaan neljäntoista terapiatapaamisen arviointikeskusteluista, joita on käyty pitkän kognitiivisen koulutusterapiaprosessin alkuvaiheessa. Terapiatapaamisen arvioinnissa hyödynnettiin tapaamisen arviointiasteikkoa (Session Rating Scale).

Palautteen antaminen terapiasuhteesta on monimutkainen ja delikaatti ilmiö, johon sekä asiakas että terapeutti suuntautuivat omalla toiminnallaan. Tutkimuksen tärkein tulos on, että systemaattinen terapiatapaamisten arviointi ei poista terapiasuhdetta koskevan palautteen antamiseen liittyvää ongelmallisuutta vaan ennemminkin tuo sen esiin työstettäväksi. Terapian arviointitilanteen vuorovaikutuksen parempi ymmärtäminen voi auttaa klinikoita havaitsemaan mahdolliset terapiasuhteen katkokset tai ongelmalliset vuorovaikutustilanteet myös silloin, kun tapaamisen arviointiasteikon numeerinen arviointi on objektiivisesti korkea ja asteikko ei itsessään ohjaa ottamaan arviointia puheeksi asiakkaan kanssa.

Avainsanat: kognitiivinen psykoterapia, terapiasuhte, arviointi, keskusteluanalyysi, institutionaalinen vuorovaikutus

Narsistien tarinoita epäonnistuneista vuorovaikutustilanteista

Emmi Koskinen, Melisa Stevanovic, Liisa Voutilainen, Mariel Wuolio, Anssi Peräkylä

Tässä esityksessä käsittelemme narsististen henkilöiden tuottamia narratiiveja heidän aiemmista, negatiivisista vuorovaikutuskokemuksistaan. Aineistona koostuu kolmen narsistisen henkilön syvähaastatteluita (yhteensä 11 kpl). Haastateltavat rekrytoitiin yliopisto-opiskelijoiden sähköpostilistoille suunnattujen viestien kautta. Viesteissä pyydettiin yhteydenottoja henkilöiltä, jotka itse tunnistavat ja kokevat olevansa persoonallisuudeltaan narsistisia. Pyysimme haastatteluihin kutsuttuja henkilöitä myöhemmin täyttämään myös haavoittuvaa ja grandioottista narsismia mittaavat kyselyt, joilla varmistettiin osallistujien narsistiset piirteet.

Haastatteluissa keskityttiin osallistujien laajempien elämäntapahtumien lisäksi heidän viimeaikaisiin vuorovaikutuskohtamiinsa. Haastattelijä pyysi haastateltavia kuvaamaan kohtauksia mahdollisimman yksityiskohtaisesti, askel askeleelta. Tällä pyrittiin saamaan tilanteista poikkeuksellisen tarkkoja tarinoita – ei siis välttämättä sellaisia, joita arkikeskusteluissa normaalisti kerrotaan. Olemme poimineet näistä tarinoista ne, jotka on kehystetty epäonnistuneiksi vuorovaikutuskokemuksiksi tai jotka kuvataan jollakin muulla tavalla hankalina kohtauksina. Esityksessämme pureudumme aineistoesimerkkien avulla haastateltavien perusteluihin ja tulkintoihin näistä tilanteista ja pyrimme paikantamaan, miten narsistiset piirteet mahdollisesti näkyvät näissä kuvauksissa. Alustavan analyysin perusteella aineistossa korostuvat esimerkiksi ”itsen esittämisen” (Goffman 1959) onnistuminen tai epäonnistuminen, sekä tilanteessa vahvana ja dominoivana tai vastaavasti heikkona tai säälittävänä näyttäytyminen. Huonoihin kohtauksiin saatetaan suhtautua enemmän huvittuneesti tai ironisesti kuin avoimen pettyneenä, mahdollisesti haavoittuvuuden peittämiseksi myös haastattelijan edessä. Mielenkiintoista on, että myös kuvaus erimielisestä tai yksisuuntaisesta vuorovaikutuksesta voidaan esittää tarinana nimenomaan onnistuneesta vuorovaikutustilanteesta. Pohdimme esityksessämme, miten narsistien kertomukset voivat mahdollisesti olla ainutlaatuinen ikkuna goffmanilaisen

vaikutelmanhallinnan (kärjistyneisiin) prosesseihin, sekä miten erilaiset vuorovaikutusideologiat voivat toimia resursseina osallistujien oman ja toisten toiminnan kuvauksissa.

Lähteet: Goffman, E. (1959). Presentation of self in everyday life. New York: Anchor

Vanhemman toimijuus nuoren älypuhelimien käytöstä käytävissä keskusteluissa eläytymismenetelmäaineistossa kuvailtuna

Saaga Härkönen ja Sanna Raudaskoski

Kaikkialle mukana kulkeva älypuhelin monine sovelluksineen on muuttanut perhearkea ja tuonut mukanaan uusia kasvatuksellisia tilanteita. Tutkimuksessamme tarkastelimme, millaista toimijuutta vanhemmille tuotettiin suhteessa nuorten älypuhelimien käyttöön. Tutkimuksen aineisto kerättiin eläytymismenetelmän avulla. Osallistajat kirjoittivat tarinan joko positiivisen tai negatiivisen kehystarinan pohjalta (yhteensä 70 tarinaa): ”Vanhempi lähtee kotoaan iloisen/ärtyneenä. Hän on juuri keskustellut nuorensa kanssa älypuhelimien käyttöön liittyvästä asiasta. Kirjoita pieni tarina siitä, mitä on tapahtunut.” Aineistoista nousi esiin kolme keskeistä vuorovaikutuskehystä, jotka olivat 1) nuoren kännykän käytöstä keskustelu, 2) nuoren kännykän käyttöön puuttuminen sekä 3) tilanteet, joissa nuoren kännykän käyttö yhdistää tai erottaa nuoren ja vanhemman. Näiden kehysten sisällä vanhempi sijoittui tarinoissa kuuteen erilaiseen toimintaposition: 1) keskusteleva vanhempi, 2) omat keinonsa käyttänyt vanhempi, 3) vierestä seuraava vanhempi, 4) vartioiva vanhempi, 5) kännykän käytön jakava vanhempi ja 6) ulossuljettu vanhempi. Tutkimustulokset tuovat esiin, että nuoren älypuhelimien käyttö voi sekä erottaa että yhdistää nuoren ja vanhemman, riippuen siitä, onko nuoren kännykkä täysin hänen yksityisasiansa vai onko se asia, josta vanhempi ja nuori voivat keskustella. Tutkimus osoittaa, että eläytymismenetelmä on hyvä metodi kerätä kulttuurisesti jaettua tietoa sellaisistakin vuorovaikutustilanteista, joita ei esimerkiksi helposti pääse tallentamaan.

Avainsanat: älypuhelin, eläytymismenetelmä, perheen vuorovaikutus, vanhemman toimijuus

Osio 2

Linna K107

To 4.5. Klo 15.15–16.45

Yhteisen päätöksenteon ihanteet mielenterveyskuntoutuksessa

Kati Mäntysaari

Tässä esityksessä tarkastelen, millaisia tulkintarepertuaareja yhteisestä päätöksenteosta esiintyy suomalaisten Klubitalojen mielenterveyskuntoutujien ja henkilökuntajäsenten puheessa sekä millaisia ideologisia dilemmoja näiden tulkintarepertuaarien välille rakentuu. Aineistoni koostuu ryhmähaastatteluilta, jotka on kerätty Suomen Akatemian rahoittamiin Sosiaalinen osallisuus, vuorovaikutus ja mielenterveysongelmat – ja Osallistuminen, yhteinen päätöksenteko ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ongelmat –hankkeisiin. Analysoin diskurssianalyttisin

menetelmin haastatteluaineiston kohtia, joissa haastateltavat keskustelevat kokemuksistaan yhteisestä päätöksenteosta Klubitaloilla.

Klubitalojen toimintaperiaatteisiin kuuluu yhteinen päätöksenteko, joka tarkoittaa kaikille avoimien keskustelutilaisuuksien ja yhteisen päätöksenteon mallien suosimista. Aikaisempi tutkimuskirjallisuus on osoittanut, että Klubitalojen yhteistä päätöksentekoa koskevien ihanteiden soveltaminen päätöksentekoon käytännön tasolla on ollut haasteellista ja kokouksiin osallistujat joutuvat tasapainoilemaan erilaisten tavoitteiden välillä.

Diskurssianalyttisen esitykseni tarkemmaksi metodologiseksi kehykseksi olen valinnut kriittisen diskursiivisen psykologian osasuuntauksen, joka yhdistelee kriittistä ja analyttistä tutkimustapaa. Analyysissäni olen hyödyntänyt mahdollisuutta viedä analyysin painotusta kumpaankin näistä suunnista.

Esityksessäni olen löytänyt aineistosta yhteensä kahdeksan tulkintarepertuaaria, joiden välille muodostuu neljä ideologista dilemmaa. Tulkintarepertuaarit muodostavat aina kaksi paria, joiden välille ideologinen dilemma rakentuu. Tulkintarepertuaarit ja ideologiset dilemmat käsittelevät osallisuutta ja tehokkuutta päätöksenteossa, päätöksentekijän aktiivisuutta ja passiivisuutta, näkemyksiä päätöksenteosta erimielisyystilanteissa ja käsityksiä päätöksentekijöiden valtaeroista.

Esitykseni osoittaa, että erilaiset yhteiseen päätöksentekoon liittyvät ihanteet asettuvat keskusteluissa keskenään ristiriitaiseen suhteeseen. Tämä voi lisätä ihanteiden käytäntöön soveltamisen haasteellisuutta. Useiden päätöksentekoa koskevien ihanteiden eläessä keskusteluissa rinnakkain toimijat joutuvat luovimaan niiden välisessä jännitekentässä.

Narratiivit konfliktinjälkeisen eheytyksen ja yhteisymmärryksen keinona

Pia Lappalainen

Työyhteisön ihmissuhdekonflikti voi traumatisoida ja vähintäänkin rapauttaa työhyvinvointia ja vaikuttaa työssä suoriutumiseen. Valitettavasti työnantajan direktiiviset keinot eivät ratkaisumenetelmänä auta käsittelemään ristiriidoista aiheutunutta psykososiaalista kuormitusta, minkä vuoksi sovittelu on monessa organisaatiossa otettu osaksi HR-järjestelmää.

Restoratiivisen työyhteisösovittelun keskeisenä tarkoituksena on tarjota tila omien kokemusten jäsentämiseen, sanoittamiseen ja jakamiseen. Vaikka kokemusten jakaminen on tehokas tapa lisätä empatiaa ja yhteisymmärrystä, sittenkin oleellisempaa on yksilön henkilökohtainen dialogi itsensä kanssa ja mahdollisuus prosessoida kokemaansa turvallista peiliä vasten. Valitettavan usein keskustelu sovittelijan kanssa on ensimmäinen tilaisuus tulla kuulluksi ja saada hyväksyntä omalle narratiiville.

Kun kokemusta ei enää tarvitsekaan ammattimaisuuden vaateiden painaessa kieltää, tunteiden validointi johtaa helpotukseen ja ihminen voimaantuu. Kuormittamaan jääneestä tilanteesta voi päästää irti, jolloin valmius ongelman analyttisempään käsittelyyn paranee. Tämä eri abstraktiotasoilla liikkuminen lisää ratkaisuvastuuta ja mahdollistaa monipuolisemman, kaikki ajattelun, tunteiden ja tarpeiden tasot huomioivan prosessoinnin. Ihon alla olevasta lamaannuttavasta kokemuksesta tulee ilmiö, jota reflektoimme. Erityinen ahaa-hetki liittyy tulkintoihin

havahtumiseen; se saa potkua erityisesti siitä huomiosta, että tulkinnoissani on jokin johdonmukainen ja systemaattinen logiikka, joka juontaa elämänhistoriastani.

Aito kiinnostus tarkasteluun mahdollistuu, kun tavoitteena ei ole etsiä syyllistä ja tuomita, vaan tutkivalla otteella ihmetellä, mitä kaikkea välillämme tapahtunut tarkoittaa ja mitä erilaisia näkökulmia siihen liittyy. Koko työyhteisön oppimismatka alkaa, kun pääsemme kuulemaan muiden narratiivit ja ymmärtämään, miten erilaisia kokemuksia, näkemyksiä ja tulkintoja tapahtuneista on rakentunut ja että ne kaikki ovat tosia ja läsnä kunkin kokijan ajatusmaailmassa.

Kun hyväksymme näiden eriävien näkemysten samanaikaisen olemassaolon keskuudessamme, emme enää joudu kantamaan paineita samanmielisyydestä, vaan voimme iloita siitä, että olemme osanneet kutsua keskusteluun huomioita, jotka täydentävät omiani. Samanmielisyyttä tavoittelevasta yksinäisyydestä on siirrytty moniääniseen dialogiin, jossa aito inklusio toteutuu ja diversiteettiä johdetaan tavalla, jossa keskinäinen arvostus saa yksilöt kukoistamaan.

References

Altmäe, S. and Turk, K. (2013). Thomas-Kilmann's Conflict Management Modes and their relationship to Fiedler's Leadership Styles, *Baltic Journal of Management*, 8(1), 45-65.

Fuchs, T., & Koch, S. C. (2014). Embodied affectivity: on moving and being moved. *Frontiers in Psychology*, 5, 508.

Lindström, C.; Cann, A.; Calhoun, L.; Tedeschi, R. (2013). The Relationship of Core Belief Challenge, Rumination, Disclosure, and Sociocultural Elements to Posttraumatic Growth. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 5(1), 50-55.

Newman, A.; Donohue, R.; Eva N. (2017). Psychological safety: A systematic review of the literature, *Human Resource Management Review*, 27(3), 521-535.

Pohjola, M. (2021). Jännitteet, vuorovaikutukselliset karikot ja diskursiiviset muutokset työyhteisöiden konsultoinnissa. *JYU Dissertations* 383.

Haastateltavien tulkitsemisen ja nimeämisen käytännöt kielteisten kokemusten jakamisessa

Minna Leinonen

Kielteisistä kokemuksista kertomista tutkimushaastattelussa muovaavat niin tilanteinen konteksti kuin haastattelun tavoite sekä tutkimusintressit. Kyseessä on potentiaalisesti sensitiivinen toiminta, joka voi haastaa kertojan käsitystä itsestään ja sitä kuvaa, jonka hän haluaa itseltään antaa. Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tulkitsemisen ja nimeämisen käytännöistä, joiden avulla haastateltavat pyrkivät hallitsemaan sitä, miten heidän kokemuksensa tulisi ymmärtää ja millaisessa (organisaatio)kontekstissa. Miten tällaiset käytännöt, joissa hyödynnetään esimerkiksi muotoiluja, selontekoja ja uudelleennimeämisiä, kytkeytyvät kokemusten kerrottavuuteen? Miten ne ovat suhteessa kertojan toimijuuteen ja kompetenssiin? Miten kerrottavuuden riskejä hallitaan näissä käytännöissä?

Keskustelunanalyysin ja narratiivisen tutkimuksen välinein analysoitu tutkimusaineisto koostuu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työntekijöiden laadullisista tutkimushaastatteluista.

Aiheena olivat ongelmalliset vuorovaikutustilanteet työssä, ja haastattelukutsussa rohkaistiin kertomaan niin jokapäiväisistä haasteista kuin vakavammistakin tilanteista kuten kiusaamisesta, syrjinnästä tai häirinnästä. Haastateltavat edustivat erilaisia hierarkkisia asemia ja työtehtäviä, eri sukupuolia, ja he olivat monen ikäisiä.

Kielteisten kokemusten kategorisointi voi lisätä niiden kerrottavuutta haastattelussa. Kuitenkin nimeämisen käytäntöjä voi olla tarpeen hallinnoida huolella, jotta moraalisesti kyseenalaisen käytöksen nimeämisen diskursiivinen voima saadaan hyödynnettyä ja selontekovelvollisuutta kasvattavien virhekategoriointien tekeminen voidaan välttää. Haastateltavien tulkitsemisen ja nimeämisen käytäntöjen tarkastelu on tärkeää sen ymmärtämiseksi, miten epätasa-arvoa voidaan käsitellä haastatteluvuorovaikutuksessa. Haastattelijan kannalta haasteena on luoda riittävän avoin vuorovaikutustilanne monenlaisten kielteisten kokemusten nostamiseksi esiin kuitenkin haastattelun tavoitteiden ymmärrettävyyttä säilyttäen. Tutkimus on osa laajempaa ongelmallisista vuorovaikutustilanteista kertomista käsittelevää hanketta.

4. Technology and society

Linna K106

To 4.5. Klo 15.15-16.45

Acceptance of Artificial Intelligence is associated with basic psychological needs of relatedness, competence, and autonomy

Jenna Bergdahl, Rita Latikka, Magdalena Celuch, Iina Savolainen, Eerik Mantere, Nina Savela & Atte Oksanen

Artificial Intelligence (AI) is becoming increasingly important in all life domains. Therefore, it is crucial to understand individuals' attitudes towards AI. We conducted two studies to investigate how dimensions of self-determination are connected to attitudes towards artificial intelligence. Study 1 was a cross-national examination based on cross-sectional samples collected from adult populations aged 18 to 75 in Finland (N= 1,541), France (N= 1,561), Germany (N= 1,529), Ireland (N= 1,112), Italy (N= 1,530), and Poland (N= 1,533). Study 2 used a longitudinal two-wave sample from adults aged 18 to 80 from Finland (N= 827). Both studies examined factors behind positivity and negativity towards AI. Main predictors studied were the dimensions of self-determination: autonomy, competence, and relatedness. In Study 1, using robust regression analysis, competence and relatedness were found to positively associate with AI positivity in all countries. Autonomy was associated with AI positivity only in Finland. Autonomy, competence, and relatedness were negatively associated with AI negativity in all countries. Study 2 results, based on hybrid multilevel regression models, showed that autonomy and relatedness increased AI positivity and decreased AI negativity over time. Combined, the results of these two studies indicate that self-determination and its components are connected to attitudes towards AI. Lack of self-determination might make individuals more susceptible to having negative attitudes toward AI.

Targets' reactions to online harassment: associations with perceived competence in technology use and meta-cognition in online communication

Magdalena Celuch, Alina Herderich, Reetta Oksa, Iina Savolainen, Atte Oksanen

Online harassment is a major concern associated with the common use of information and communication technologies in the everyday life. With constant access to social network and the ability to message, comment and share one's opinion freely, comes the risk of abuse that may be especially difficult for targets to escape from in the online sphere. To understand the dynamics of online harassment, which often remains unreported to proper authorities, it is crucial to study the targets' reactions and motivations in dealing with the experience. The present study, grounded in self-efficacy theory, investigates the associations of perceived competency in using new technologies and understanding others' behavior in social media with targets' reactions to experienced online harassment. A survey was administered on representative samples of the adult populations in Finland (N = 1541), France (N = 1561), Germany (N = 1529), Ireland (N = 1112), Italy (N = 1530) and Poland (N = 1533). The study utilizes items relating to perceived competence from Technology Effects on Need Satisfaction in Life Scale and items adapted from Metacognition Self-Assessment Scale to reflect metacognition in social media. Logistic regression modelling will be performed for each of the samples. Based on the self-efficacy theory, it is expected that higher perceived competence in the use of new technologies and understanding others in online communication will be associated with actively reacting to experienced online harassment, namely, by trying to stop or punish the perpetrator.

Do We Trust Artificially Intelligent Assistants? An Experimental Study

Anica Cvetkovic, Atte Oksanen, Nina Savela & Rita Latikka

The fourth industrial revolution is bringing artificial intelligence (AI) into various workplaces, and many businesses worldwide are already capitalizing on AI assistants. However, lack of trust in AI systems remains one of the main issues. Trust is essential for the successful integration of AI into organizations. Based on previous work and theories on trust, we hypothesized that people have higher trust in independently working human assistants than they have in independently working AI assistants and that people trust AI assistants more if they have more control over their activities. To test our hypotheses, we utilized a survey experiment, and we investigated whether people in Finland trust AI assistants in managing their work schedules. The experiment was conducted in May and June 2022 with 828 participants. Results showed that participants would rather entrust their schedule to a person than to an AI assistant. Having control increased trust in both human and AI assistants. The results of this study imply that people in Finland still have higher trust in traditional workplaces where people, rather than smart machines, perform assisting work. The findings are of relevance for designing trustworthy AI assistants, and they should be considered when integrating AI technology into organizations.

Keywords: artificial intelligence, assistants, trust, control, work, survey experiment

Moral orders of pleasing the algorithm

Jesse Haapoja, Laura Savolainen, Hanna Reinikainen & Tuukka Lehtiniemi

Scholars from social sciences and human-computer interaction have increasingly paid attention to how people understand algorithms that are embedded in the different services and software we use in our everyday lives. This research often focuses on so-called folk theories of algorithms. Less attention has been paid to what people achieve by describing algorithmic systems and practices of use in certain ways rather than others. In our qualitative study, we approach this topic by analysing Reddit messages (N=411) with a focus on what kind of moral orders are constructed in messages discussing “pleasing the algorithm” posted in 2022. Most of the messages focused on content production on social media platforms, especially Youtube, although online marketplaces such as Depop were also discussed. Our conceptualisation of moral orders builds on the work of Rom Harré: it refers to negotiated clusters of norms that describe what is appropriate behaviour, what rights and obligations individuals have, and what sort of person one can present oneself as. There are different moral orders: some of them are relatively stable while others are more ephemeral and locally negotiated. How algorithms and related actions are described in our data reveal moral ideas about rewarding users, distinguishing those who are considered to deserve visibility and success in the services discussed from those who should be left unrewarded. While algorithms, and user beliefs about them, are often understood as having a technical core, our work highlights the moral dimension of discussions about these systems.

Kohti yhteyttä vai yhteydettömyyttä? Tutkimus tieto- ja viestintäteknologian käytöstä yksinäisyyden torjunnassa

Rita Latikka

Yksinäisyys on vakava ja kasvava ongelma monissa yhteiskunnissa. Sosiaalinen vuorovaikutus tapahtuu yhä enemmän verkossa ja erilaisten teknologioiden kautta ja kanssa. Yksinäisyyden ja tieto- ja viestintäteknologian (ICT) käytön välinen suhde on kuitenkin edelleen epäselvä. Tämä esitys käsittelee sosiaalipsykologian väitöskirjatutkimusta ICT:n mahdollisuuksista ja haasteista yksinäisyyden torjunnassa. Tutkimus pohjautuu yksinäisyyden teoreettisiin lähestymistapoihin, itseohjautuvuusteoriaan sekä käsitteisiin kuulumisen tunteesta ja sosiaalisesta tuesta. Tässä tutkimuksessa ICT kattaa erilaisia teknologioita kuten sosiaaliset robotit, sensorit ja sosiaalinen media. Väitöskirja sisältää neljä tutkimusartikkelia, joissa on käytetty aineistoa systemaattisesta kirjallisuuskatsauksesta, verkkokyselystä pitkittäis- ja poikkileikkausasetelmilla sekä laadullisista yksilöhaastatteluista. Aineistoja analysoitiin määrällisin ja laadullisin menetelmin. Tulokset viittaavat siihen, että yksinäisyyden ja ICT käytön välinen suhde on monitahoinen. Teknologia voi olla avuksi yksinäisyyden lievittämisessä ja havaitsemisessa sekä mahdollisesti ennaltaehkäisemisessä erilaisten selitysmekanismien välityksellä. Lopuksi käsitellään aihealueen tärkeimpiä avoimia kysymyksiä ja ideoita jatkotutkimukselle tällä ilmiöalueella

5. Sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvien ryhmärajojen tekeminen ja purkaminen / Doing and undoing group divisions based on gender and sexuality

Osio 1

Väinö Linna -Sali

To 4.5. Klo 13.15–14.45

The war in Ukraine and the ambivalent figure of the Babushka: mobilising gender, age and ethnicity in nation-building and legitimisation of war

Marja Lönnroth-Olin

The study discusses how intersecting meanings associated with gender, age, and ethnicity are constructed and how they are utilised in the discursive construction of nationhood, resistance and justification of the war in Ukraine. It analyses commenting of a viral YouTube video depicting an ageing civilian woman amidst the war. Using a Critical Discursive Psychological framework, the study explores how the video is interacted with and interpreted among international social media users. The analysis shows, that the intersections of gender, age, ethnicity, and (grand)motherhood were used to reconstruct and deconstruct nationhood in the context of war. This was done by victimising and glorifying grandmotherhood during the conflict, by ascribing gendered (non-)agency, as well as (im-)morality to the older woman. This discursive work was done both to justify and contest the war as well as to dehumanise and delegitimise the opposing side. The analysis shows that the way in which intersections of womanhood and motherhood in violent conflicts are mobilised share similarities across contexts and time. However, there are some specificities related to this war that rely on meanings attached to the shared history and ancestry of the Soviet Union, and the meanings attached to (post)Soviet femininities. The study argues that the intersections of gender, age and ethnicity are an important factor to consider when investigating the discursive construction of nationhood and legitimisation and justification of war.

Affects, embodiment and gendering in young people's experiences of sexual harassment

Satu Venäläinen

My presentation is based on an analysis of young people's experiences of sexual harassment from the perspective of embodiment and affects. I explore the capacity of sexual harassment to enact relational gendering of bodies – a process which I approach as partially open-ended and partially patterned. In other words, I discuss both normative and subversive enactments of embodiment through affective encounters with sexual harassment and efforts to resist it in online and offline contexts from the perspectives of those exposed to harassment. The experiences specifically focused on are those of ciswomen, transwomen and nonbinary young people. This

exploration is accompanied by a consideration of analytical potential inscribed into different theoretical and methodological approaches to affects, in particular Sara Ahmed's theorisation on embodied histories of hurts and the evolving orientations on one hand, and Margaret Wetherell's conceptualisation of affective practices as relational, performative work of navigating among canonical feeling positions. I suggest that both of these approaches enable readings that illuminate the entwined creation of embodied knowledge, action and affects, and illustrate this with examples from my research on young people's ways of knowing and acting in relation to sexual harassment and its vulnerabilising effects.

Key words: sexual harassment, affects, embodiment, gender, young people

Adolescent Asian Girl Victims' Narratives of Acquaintance Sexual Violence and the Criminal Justice Systems in Finland and the UK

Yanjin Zhu

The EU Istanbul Convention has passed legislation pressuring member states to act on gender-based violence, but acquaintance sexual violence (ASV) is consistently underreported to authorities and criminal justice systems. European policies supporting gender equality have done little to counteract ASV, because it is frequently normalized as a personal or private matter, rather than a serious crime. Due to their race, gender, and age, adolescent Asian girls are exposed to a heightened risk of ASV. My doctoral work will therefore examine adolescent Asian girl victims' experiences of ASV and the legal response to the victims in Finland and the UK, ultimately contributing to a growing body of knowledge on rape culture. This qualitative study's data and methods will include conducting narrative interviews with victims and reviewing official documents from Finland and the UK, to compare criminal justice systems inside and outside the EU. I will apply narrative and feminist discourse analyses, and the intersectional lens. I will therefore address three issues relevant to ASV: 1) the various forms of ASV, including how it is perpetrated through digital technology and in cyberspace; 2) the intersectionality of race, gender, and age in Asian girl victims' narratives; and 3) policy discourses on the Finnish and UK's criminal justice.

Osio 2

Väinö Linna -Sali

To 4.5. Klo 15.15–16.45

Nuorten osallisuus ja yhdenvertaisuus psykososiaalisissa menetelmissä

Päivi Berg

Monitieteellinen STN:n Lapset ja nuoret – hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät (YOUNG)-ohjelman rahoittama Mielen hyvinvoinnin kohentaminen keinona lisätä nuorten osallisuutta (IMAGINE)-konsortio etsii ratkaisuja nuorten yhdenvertaiseen pääsyyn vaikuttaviin matalan kynnyksen mielenterveyspalveluihin.

Nuorten osallisuuteen ja yhdenvertaisuuteen keskittyvässä alahankkeessa tarkastelemme yhtäältä 13–25- vuotiaille nuorille suunnattujen lyhytaikaisten psykososiaalisten menetelmien haasteita ja mahdollisuuksia osallisuuden ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta sekä toisaalta sitä, kuinka näillä menetelmillä onnistutaan edistämään nuorten osallisuutta ja yhdenvertaisuutta yhteiskunnassa pidemmällä aikavälillä.

Tutkimus on laadullinen seurantatutkimus, jossa havainnoidaan ja haastatellaan psykososiaalisesti ohjataan tai interventioon osallistuneita peruskoulussa ja toisella asteella opiskelevia nuoria, yliopisto-opiskelijoita sekä työntekijöitä. Lisäksi toteutetaan fokusryhmähaastatteluja sateenkaarinuorten, maahanmuuttajataustaisten nuorten sekä toimintarajoitteisten nuorten kanssa keskustellen mielenterveydestä, psykososiaalisista menetelmistä, osallisuudesta ja yhdenvertaisuudesta.

Esityksessäni kerron vuoden 2023 alussa käynnistyneestä alahankkeesta, mitä lasten ja nuorten osallisuudesta ja yhdenvertaisuudesta (mielenterveys)palveluissa tiedetään aiemman tutkimuksen perusteella ja miksi yhdenvertaisuus- ja osallisuuskysymykset linkittyvät tiiviisti yhteen.

“Vain tavallisia kansalaisia”? – Selvitys polyamorisissa, avoimissa ja muissa monisuhteissa olevien sosiodemografisista piirteistä Suomessa

Nita Taivaloja

Rakkaus- ja intiimisuhteet ovat murroksessa Suomessa. Julkisessa keskustelussa on ollut havaittavissa, että yhä useampi on kiinnostunut räätälöimään suhteensa vastaamaan omia tarpeitaan, ja järjestelyt kuten polyamoria ja avoimet suhteet ovat saaneet kasvavaa medianäkyvyyttä. Samaan aikaan vallalla on yhä mononormatiivisia käsityksiä, joiden mukaan on luonnollista ja moraalisesti oikein olla rakkaus- tai intiimisuhteessa vain yhden ihmisen kanssa kerrallaan.

Suomalaista tutkimusta erilaisissa monisuhteissa olevien henkilöiden ominaisuuksista, kuten iästä, sukupuolijakaumasta, asumisjärjestelyistä, koulutustasosta ja muista tekijöistä ei ole toistaiseksi tehty. Vuonna 2022 Suomalainen Polyamoria - Monisuhteisuusyhdistys ry. keräsi verkkokyselyllä tietoa henkilöistä, jotka elävät monisuhteissa, ovat kiinnostuneita

monisuhteisuudesta tai ovat monisuhteisen läheisiä. Esityksessäni jaan kyselyn pohjalta tehdyn temaattisen analyysin alustavia tuloksia, keskittyen kyselyn vastaajista (N=1242) suurimpaan ryhmään eli niihin, jotka ovat eläneet vastaushetkellä polyamorisessa, avoimessa, swinger tai muussa monisuhteessa (N=941).

Esitykseni pyrkii vastaamaan kysymykseen, keitä polyamorisissa, avoimissa ja muissa monisuhteissa olevat suomalaiset ovat sosiodemografisilta piirteiltään ja vastaavatko nämä piirteet monisuhteisiin kohdistuvia tyypillisiä oletuksia? Lisäksi pohdin, minkälaisin käytännön ratkaisuin nämä suhdemuodot haastavat mononormatiivisia käsityksiä rakkaudesta ja seksuaalisuudesta. Alustavien tutkimustulosten mukaan monisuhteiset vaikuttavat "aivan tavallisilta kansalaisilta", vaikka suhteissa irtaudutaankin tyypillisistä oletuksista suhteiden osapuolten määrän, sukupuoliroolien, seksuaalielämän sääntöjen ja muiden yksityiselämän ratkaisujen osalta.

Avainsanat: monisuhteisuus, mononormatiivisuus, refleksiivinen temaattinen analyysi

Deconstructing the Gender-Equality Paradox—A Warning Example of What Goes Wrong When Predicting Difference Scores

Ville-Juhani Ilmarinen

In recent years, there has been a notable increase in studies that highlight the "gender-equality paradox" as a central finding. This paradox suggests that differences between men and women are larger, not smaller, in more gender-equal and economically prosperous countries. However, this finding is based on a notoriously poor methodological practice - predicting difference scores. These difference score correlations are not only prevalent in cross-cultural studies on gender equality but in many other social psychological research lines, both experimental and observational. Although difference scores may seem intuitive, using these "gaps" as dependent variables in regression or correlation analysis almost certainly leads to misinterpretations.

Fortunately, these problems can be easily solved with a deconstructed approach. By focusing on the difference score components and their joint properties, we can better understand how gender equality may or may not predict levels of men and women on interesting psychological and educational variables. Predictions regarding the difference score components, while accounting for the correlation between these components, should be used for this purpose.

Using the deconstructed approach for predicting gender gaps with gender equality, I reanalyzed three cross-cultural studies on personality, values, economic preferences, and academic abilities. Although the original analyses all strongly suggested the existence of a "gender-equality paradox," this interpretation gains little support from the deconstructed reanalysis. The so-called "gender-equality paradox," if not a methodological artefact, is an overly compressed summary that hinders scientific progress in understanding gender equality. Separate analyses on men and women can aid in facilitating this aim.

Friday 5.5.

6. Technologically-mediated interaction

Väinö Linna -sali

Pe 5.5. Klo 10.15–11.45

From words to action. Comparing visions and practices of video-mediated homecare

Sakari Iiomäki

Design paternalism, ageist assumptions and exclusion of older adults from technology design have contributed to a situation where digital technologies have fallen short from the expectations to improve older adults' quality of life. At the same time, communicative challenges associated with memory deficits call for more sensitive approaches to using qualitative interviews with people with memory deficits. In this presentation I combine 5 qualitative interviews on expectations of older adults about video-mediated tele-homecare service and 14 video-recordings of actual tele-homecare encounters to study what kind of interactional situations older adults predict and how these predictions actualise when the video-mediated service is introduced. Participants are five home-dwelling older adults and three homecare nurses. Research methods are qualitative content analysis and conversation analysis. The analysis suggest that the participants treated interactional benefits (such as ability to see facial expressions) and hindrances (especially the general unnaturalness of the interaction) and ease of use as important aspects of the new tele-service. While especially effects on interaction were hard to verbalise in the interviews, many of the broad predictions succinctly described complex interactional phenomena that took place in the tele-encounters. However, these predictions were often either more abstract or more extreme compared to what took place at the encounters. Therefore, instead of considering older adults as unable to produce relevant knowledge for technology design, I suggest that interview techniques should be developed to offer concrete examples without limiting the free knowledge-formation.

“Why is it looking at me?” – Understanding robot’s gaze in human-robot interaction

Salla Jarske, Sanna Raudaskoski

We examine how people treat and account for Pepper’s gaze direction (i.e., movements of the head) during group interactions. We observed that the robot’s gaze is occasionally treated as turn selection, which people are used to from human interaction, and occasionally as unwanted by a person, resulting in social and practical management of Pepper’s gaze orientation by the

interactional partners. By investigating these encounters, we contribute to specifying the accountable and moral nature of human interaction.

A longitudinal study of gambling motives, problem gambling and need frustration

Heli Hagfors, Ilkka Vuorinen, Iina Savolainen & Atte Oksanen

Gambling motives are an important element in understanding the development of problem gambling, yet majority of the recent studies investigating this association have been cross-sectional. This study analyzed the links between gambling motives and problem gambling using a longitudinal study design. Moderating effect of the frustration of basic psychological needs was also assessed. The study sample with 1,022 participants (48.72% female, Mage = 49.50 years) was surveyed at three timepoints (T1-T3) in 6-month intervals. Validated measures for gambling problems (The Problem Gambling Severity Index, PGSI), need frustration (The Basic Psychological Need Satisfaction and Frustration Scale, BPNSFS), and psychological distress (5-Item Mental Health Inventory, MHI-5) were used. The data were analyzed using a multilevel mixed-effects regression model where the PGSI score was the outcome variable. Gambling motives and need frustration were the predictors while psychological distress, offshore/onshore online gambling, and socio-demographics were control variables.

All the motives predicted problem gambling individually over time. In contrast, motives to escape, to win money, and to compete along with need frustration predicted problem gambling over time in the full model. In addition, money motive and need frustration had an interaction effect so that higher need frustration combined with money motive predicted more severe gambling problems. The results of this study can be used to improve the problem gambling treatment and in the development of gambling policy. Key words: gambling motivation, problem gambling, longitudinal design, basic psychological needs, need frustration, offshore gambling.

Anxious gamblers: A longitudinal analysis of well-being, social motives, and gambling

Iina Savolainen & Atte Oksanen

The world has been increasingly uncertain and volatile over the past three years. The global pandemic, war in Ukraine, and the economic downturn have put a major strain on people's mental health and wellbeing. Gambling can offer a distraction from the unpleasant world events and an opportunity to socialize with other players. But as a coping mechanism, gambling can lead to other challenges, like gambling problems. This longitudinal study investigated wellbeing and social factors in relation to internet gambling and problem gambling. Four-wave survey data were collected from Finnish adults (N=1530) in 6-month intervals, starting in March 2021. Fixed-effects regression models were fitted for binary (internet gambling) and continuous (problem gambling) dependent variables. Measures included the use of various internet gambling sites, the Problem Gambling Severity Index (PGSI), the 5-item Mental Health Inventory (MHI-5), the Perceived Stress Scale (PSS), Covid-19 anxiety, and Ukraine anxiety. Of the wellbeing factors, only Covid-19 anxiety predicted higher involvement in internet

gambling. Covid-19 anxiety, psychological distress, and social motives were associated with higher problem gambling directly. Social motives also had an interaction effect with mental health factors, higher covid-19 anxiety and psychological distress combined with social motives predicting an increase in PGSI scores. The results highlight that the impact of the pandemic on people's mental health is still present and has effects on gambling. Gambling can provide a behavioral coping mechanism for anxiety and distress. Especially those individuals who are impacted by Covid anxiety and distress, and have social motivations to engage in gambling, are vulnerable to experiencing gambling problems.

7. Käyttäytymistiedon hyödyntäminen julkishallinnossa

Linna K107

Pe 5.5. Klo 10.15–11.45

Käyttäytymistiedon käyttö julkishallinnossa 2020-luvulla ja tulevaisuudessa: Ei pelkkää tuoppausta!

Nelli Hankonen

Viime vuosikymmenen aikana monissa eri maissa ja kansainvälisissä toimielimissä - niin EU:n, OECD:n kuin YK:nkin piirissä - on pohdittu, miten käyttäytymistietoa ja systeeminäkökulmaa voitaisiin paremmin hyödyntää julkishallinnon piirissä.

Vaikka Suomessa on rakennettu vahvoja perustuksia tietopohjaiselle päätöksenteolle, ei ole juurikaan vakiintuneita käytäntöjä sosiaalipsykologisen tiedon käyttöön käyttäytymisymmärryksen saavuttamiseksi ja siihen perustuvien politiikkatoimien muotoilemiseksi. Tässä esityksessä kuvataan, miten sosiaalipsykologia – osana käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteiden verkostoa – voi antaa vaikuttavamman panoksen käyttäytymisen ymmärtämiseen ja ihmislähtöisempien vaikuttamisratkaisujen luomiseen.

Tämä esitys antaa yleiskuvan Suomessa vuonna 2022 toteutetusta, Akatemian rahoittaman hankkeen puitteissa toteutetusta “Käyttäytymistieto käyttöön julkishallinnossa: Ihmislähtöisyys kompleksisessa yhteiskunnassa” -koulutuksesta. Siinä julkishallinnon työntekijöille esiteltiin erilaisia käyttäytymistieteellisiä työkaluja, jotka voivat auttaa parantamaan toimenpiteiden tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta.

Käyttäytymistieto kaaoksen reunalla: sosiaalipsykologia, kompleksisuus ja riskinhallinta

Matti Heino

Siinä, missä suuri osa soveltavan sosiaalipsykologian tutkimuksesta keskittyy ennustettaviin ja hallittaviin konteksteihin, soveltava kompleksisuustiede taas kartoittaa epävarmuutta; alueita

joita emme yleensä havaitse. Siksi sitä onkin sanottu “tiedoksi tiedon rajoista” (Allen, 2001). Kompleksisuustiede tarjoaa hyödyllisen strategisen kehikon tiettyihin huoliin vastaamiseksi, joita perinteiseen käyttäytymistietoon pohjaavaan politiikkaan on liittynyt.

Nämä huolet liittyvät siihen, että tietoperustaiset interventiot nojaavat väistämättä tietoon menneisyydestä, mikä on hyväksyttävää niin pitkään, kuin tulevaisuus muistuttaa mennyttä. Sosiaalisen maailman ilmiöt kuitenkin tapaavat muuntua säännöllisesti, kun vanhat käyttäytymisen vaikuttimet korvaantuvat uusilla trendeillä, tai odottamattoman suuren vaikutuksen tapahtumat järjestelivät toimintaympäristön uusiksi. Resilienssi näissä tilanteissa vaatii riskinhallintaa ja muuntautumiskykyä.

Tässä esityksessä käymme läpi Käyttäytymistieto käyttöön julkishallinnossa -koulutuksen aseointia, jossa sosiaalipsykologisia ja kompleksisuustieteellisiä katsantokantoja yhteensovitaan palvelemaan sekä tavanomaisina että turbulenteina aikoina. Onnistuminen tässä yhteensovituksessa on julkishallintoa palvelevan käyttäytymistiedon tärkeimpiä kehitystehtäviä.

Käyttäytymistieto ja systeemisyys julkishallinnossa: asiantuntijahaastattelut

Sarmite Puukko

Käyttäytymistiedon (behavioural insights, BI) hyödyntäminen julkishallinnossa on yleistynyt. Käyttäytymistiedolle löytyy monia määritelmiä, esimerkiksi OECD:ltä ja Euroopan komissiolta, mutta joskus voi kuitenkin olla epäselvää, mitä käyttäytymistiedolla julkishallinnon kontekstissa tarkoitetaan. Lisäksi viime vuosien aikana käyttäytymistiedon hyödyntämisessä on ollut nähtävissä siirtymää tuuppauksista systeemiin lähestymistapoihin. Tässä esityksessä käydään läpi tutkimusta, jonka tarkoituksena on selvittää, miten käyttäytymistieteiden hyödyntämistä julkishallinnossa toteuttaneet tutkijat ja asiantuntijat eri puolilta maailmaa kuvaavat ja määrittelevät termin “behavioural insights”. Lisäksi tarkastellaan sitä, miten asiantuntijat määrittelevät systeemisen lähestymistavan ja sen roolin julkishallinnossa. Tutkimusaineisto koostuu puolistrukturoiduista yksilöhaastatteluista (N = 12), jotka oli suunnattu käyttäytymistieteellisen neuvonannon ja julkishallinnon työntekijöiden kouluttamisen parissa työskenteleville kansainvälisille asiantuntijoille.

Asiantuntijat käsitteellistivät käyttäytymistiedon muun muassa käyttäytymistieteellisten tieteenalojen, kuten psykologian ja sosiaalipsykologian, ja menetelmien kautta sekä näiden erilaisina hyödyntämisen tapoina julkishallinnon kontekstissa. Toisaalta termiä “behavioural insights” myös kritisoitiin siitä, että sen nähtiin vähentävän käyttäytymistieteellisen tiedon tieteellistä arvoa. Systeemisyyden rooli nähtiin pääasiallisesti merkittävänä tai ainakin siirtymä tuuppauksista systeemisempiin näkökulmiin tärkeänä, mutta osa asiantuntijoista koki systeemisyyden roolin vähäiseksi käytännön työssä tai systeemisten lähestymistapojen toteuttamisen käytännössä vaikeaksi. Esityksessä paneudutaan tarkemmin siihen, miten asiantuntijat käsitteellistävät käyttäytymistietoa ja millaisia kannanottoja asiantuntijat antavat systeemisten lähestymistapojen roolista julkishallinnossa.

Virheenkestävä päätöksenteko käyttöön julkishallinnossa?

Kaisa Saurio

Ajattelua ja päätöksentekoa koskeva tutkimus on osoittanut, että ihmiset ovat alttiita erilaisille ajattelun vinoumille sekä yksilön että myös ryhmien tasolla. Ihmismielen tapa hahmottaa ja tulkita informaatiota johtaa usein virhearvioihin. Ryhmäpaine voi vaimentaa kriittisen ajattelun ja johtaa huonoihin päätöksiin. Päätäjät, tutkijat ja muut asiantuntijat eivät myöskään ole näistä vinoumista vapaita.

Julkishallinnossa ajattelun vinoumilla voi olla erityisen vakavia seurauksia, sillä päätökset ja suunnitelmat koskevat suurta määrää ihmisiä. Vinoumien vaikutusta vähentävien työskentelytapojen avulla voi siis olla mahdollista välttää tuhoisia virheitä. Vinoumia koskevan tutkimustiedon esittäminen yleistajuisella ja käytännössä hyödyllisellä tavalla on kuitenkin haastavaa.

Tässä esityksessä käydään läpi Käyttätymistieto käyttöön julkishallinnossa -koulutuksen sisältöjä ajattelun vinoumista sekä osallistujien näkemyksiä sisältöjen hyödyllisyydestä heidän työlleen. Koulutuksessa on käsitelty ajattelun vinoumia ja tapoja välttää niiden aiheuttamia vakavia virheitä. Osallistujat ovat vastanneet sisältöjä koskeviin kysymyksiin kyselyssä heti koulutuskerran jälkeen, uudelleen myöhemmässä loppukyselyssä sekä haastatteluissa.

8. Kohtaamisia ja kohtaamattomuuksia

Osio 1 EN/FI

Linna 5026 + 5027

Pe 5.5. Klo 10.15-11.45

Aikaisemmat kokemukset lääkärin kanssa keskusteluista perusteluina sille, että luontaishoitojen käyttäjät kertovat tai vaikenivat hoitojen käytöstään

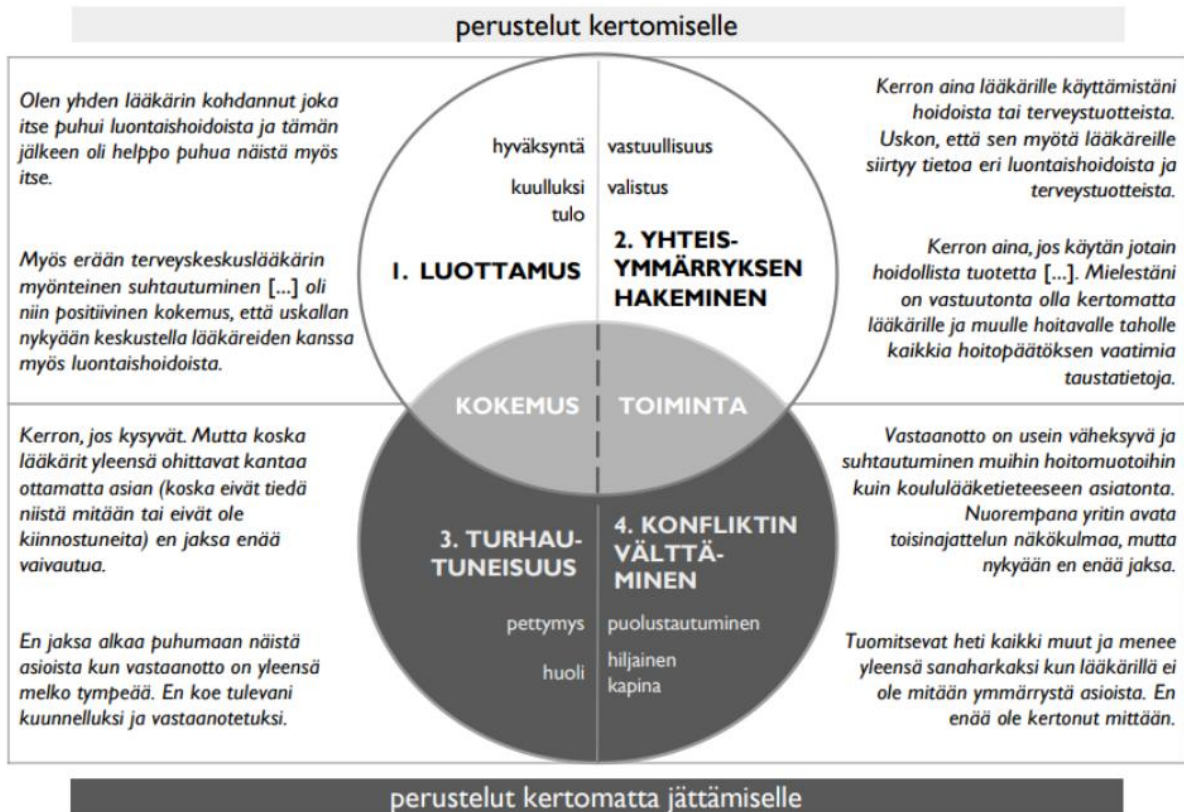
Pauliina Aarva, Tiina Väänänen, Tiia-Tuulia Kankkunen ja Maija Pyykkönen

Luontaishoidot, joita kutsutaan myös täydentäviksi, vaihtoehtoisiksi, perinne- tai CAM/CAIM-hoidoiksi (Complementary, Alternative and/or Integrative Medicine), ovat monimuotoinen joukko hoitajien palveluja, itsehoitokeinoja ja erilaisia aineita, joita yleensä käytetään vakiintuneen terveydenhuollon palvelujen lisänä ja täydennyksenä. Julkisuudessa näistä hoidoista kiistellään. Noin kolmannes suomalaisista aikuisista käyttää luontaishoitoja terveytensä ja toimintakykynsä ylläpitämiseksi. Potilasturvallisuuden kannalta on tärkeää, että potilaat kertovat käytöstä lääkärille.

Tutkimme kvalitatiivisella sisällönanalyysillä 706 vapaamuotoista tekstiä, joissa luontaishoitojen käyttäjät kuvaavat aikaisempia omakohtaisia lääkärille kertomisen kokemuksiaan syyksi jättää nykyistä luontaishoitojen käyttöä kertomatta lääkärille. Aineisto on osa oikeusministeriön demokratiapalveluissa loka-joulukuussa 2021 koottua kyselyaineistoa. Tulosten mukaan taipumusta kertoa luonnehtivat potilaan kokema luottamus lääkäriin ja yhteisymmärryksen

hakeminen, kertomatta jättämisestä taas turhautuneisuus ja konfliktin välttäminen lääkärin kanssa (Kuvio 1). Potilaan myönteiseksi kokema kohtaaminen lääkärin kanssa tukee avointa dialogia kaikista käytetyistä terveyden ja toimintakyvyn edistämisen keinoista.

Kuvio1. Luontaishoitoja käyttävien omakohtaisiin lääkärille kertomisen kokemuksiin nojaavia perusteluita kertoa ja olla kertomatta lääkärille hoitojen käytöstä luontaishoitokyselyn 2021 kirjoitusaineistossa (706 mainintaa).

Työpaikaostrakismi kohtaamisen esteenä

Sirpa M. Manninen

Työpaikka on monelle merkittävä sosiaalisten suhteiden ja kohtaamisten paikka. Työssä haluaan jakaa työhön ja elämään liittyviä asioita, ja kokea osallisuutta työyhteisöön. Työyhteisöissä voi inhimillisesti ilmetä myös erilaisia vuorovaikutukseen liittyviä haasteita. Kun vuorovaikutus lakkaa kokonaan, eikä vastavuoroista kohtaamista tapahdu, puhutaan ostrakismista. Ostrakismi on ilmiö, jossa ilman sanoja tai selityksiä suljetaan joku sosiaalisen vuorovaikutuksen ulkopuolelle tilanteissa, joissa kohtaaminen, huomioiminen tai vuorovaikutus olisi sosiaalisesti asianmukaista. Ostrakismi on ilmiönä hyvin vaivihkainen, mutta sen seuraukset eivät.

Työpaikaostrakismitutkimus on Euroopan tasolla ollut toistaiseksi hyvin vähäistä. Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu ilmiön olevan erittäin haitallinen niin organisaation menestykselle kuin työyhteisön hyvinvoinnille. Olen tutkinut työpaikaostrakismia suomalaisessa terveydenhuollossa. Puolistrukturoitu kyselyaineisto kerättiin kahdesta yliopistosairaalasta (N =

569) tammikuussa 2021. Vastaajina toimivat terveydenhuoltoalan eri ammattiryhmiin ja johtajatehtäviin kuuluvia työntekijöitä.

Jopa 73 % vastaajista oli kokenut ostrakismia työssään viimeisen vuoden aikana. Tutkimukseni mukaan koettu työpaikkaostrakismi heikensi työssä viihtymistä ja koettua terveydentilaa, sekä lisäsivät stressiä. Toisaalta työtovereilta saatu tuki ja työyhteisön hyvä sosiaalinen ilmapiiri vähensivät työpaikkaostrakismin ilmenemistä merkittävästi. Tämä osoittaa sen, miten toisen kohtaamisella ja vuorovaikutuksella voidaan tukea työhyvinvointia.

Huolestuttavaa on, että aikaisemmat huonot kokemukset selvittää ristiriitatilanteita, oli luonut alistuneen tunnelman hyväksyä työpaikkaostrakismi osaksi työyhteisön kulttuuria. Toisaalta sitä pidettiin myös inhimillisenä ilmiönä. Ilmiön vaihkeisuuden vuoksi siihen puuttuminen nähtiin haasteellisenä ja jättävän työntekijöitä yksin. Kohtaamattomuus työssä tuntui pahalta ja aiheutti monenlaista henkistä ja fyysistä pahoinvointia. Tämän takia ostrakismi tulisi nostaa osaksi työhyvinvointikeskustelua. Ihmiset kaipaavat työssään kohtaamista, vuorovaikutusta ja hyväksytyksi tulemistä osaksi työyhteisöä. Tulemalla tietoiseksi ostrakismista, voimme vaikuttaa sen vähentämiseen ja vahvistaa kohtaamista toisten kanssa.

Monialainen yhteistyö sivistystoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten välillä perusopetuksen alaluokilla – yhteistyömuodon merkitys osana varhaista tukea

Tiina Timperi

Yhteiskunnallisten toimijoiden verkostoitumista ja monialaista yhteistyötä yli hallinnon rajojen on kasvavassa määrin korostettu lapsille suunnatuissa palveluissa (Hood, 2014; 2016). Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus Suomessa lisää yhä enemmän hyvinvointialueiden ja kuntien tarvetta kantaa yhteistä vastuuta lasten hyvinvoinnista ja terveydestä järjestämällä palvelut monialaisena yhteistyönä (vrt. Zitting et.al. 2018). Vaikka yhteistyötä pidetään hyödyllisenä ja motivoivana, ja se on usein onnistunutta (Obonnaya & Keeney, 2018), tutkimukset paljastavat käytännön monialaisessa yhteistyössä haasteita ja ristiriitoja niin koulumaailmassa kuin sosiaali- ja terveydenhuollossa (mm. Horwarth & Morrisonin, 2007; Hood 2014; Hietala-Peltonen 2018; Mäntylä et.al. 2021). Ammattilaisten ja asiantuntemuksen määrä ja saatavuus saattavat vaihdella paljon (Hood 2014; Hietala-Peltonen 2018), ja osa yhteistyöhön tarvittavista toimijoista jää yhteistyön ulkopuolelle (ks. Hietala-Peltonen 2018). Tämä heikentää luottamusta yhteistyön mahdollisuuksiin ja ryhmiä kiinteyttävien prosessien syntyä. (ks. Hood 2014.)

Tässä tutkimuksessa selvitetään opetustoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten näkemyksiä siitä, miten keskinäinen yhteistyö rakentuu peruskoulun alaluokilla, kun pyritään tukemaan lasten arjen sujuvuutta. Tutkimuksessa tarkastellaan lisäksi, miten ammattilaiset näkevät oman roolin ja toisten roolin osana yhteistyökokonaisuutta. Tutkimus koostuu kahdesta osatutkimuksesta.

Ensimmäisessä osatutkimuksessa selvitetään alakoulussa toteutetun monialaisen yhteistyön määrää ja toteutumistapaa. Tutkimukseen osallistujille tehtiin kysely, jossa käytettiin sekä valmista PINCOM-Q -mittaria (Ødegård 2005; 2006) että itse laadittuja kysymyksiä. Tutkimuksen toisessa vaiheessa tehtiin osallistujille yksilöhaastattelu. Haastattelu oli virikehaastattelu,

jossa tutkittavaa ilmiötä (monialaista yhteistyötä) lähestyttiin kuvien välityksellä, kuuden eri teeman kautta.

Tutkimus tuo osaltaan uutta tietoa yhteistyön kehittymiseen liittyvistä osatekijöistä ja auttaa monipuolistamaan kuvaa monialaisen yhteistyön nykytilasta, sen määrästä ja organisoitumisasteesta peruskoulun alaluokilla. Alustavat huomiot aineistosta osoittavat, että ammattilaiset työskentelevät pitkälti omilla toimialoillaan oman organisaation sisällä. Yhteistyön eri alojen ammattilaisten välillä virittää pitkittynyt huoli tai ongelma lapsen elämässä. Yhteistyöhön liittyvä puhe on puhetta yhteistyöideaalista tai yhteistyöhön liittyvistä toiveista. Puheeseen sisältyy lisäksi toisten osapuolten toimijuuden arvostelua. Osa ammattilaisista näkee itsensä unohdettuina työntekijöinä.

Osio 2: FI

Linna 5026 + 5027

Pe 5.5. Klo 13–14.30

Maahanmuuttajataustaisten äitien kohtaamiset varhaiskasvatusinstituutioissa

Paula Paajanen (esittäjä), Eerika Finell, Reetta Riikonen & Clifford Stevenson

Kulttuurisesti moninaisissa ympäristöissä, kuten monilla asuinalueilla, arkiset kieliryhmien väliset kohtaamiset jäävät usein vähäisiksi. Paikallisten ja päivittäisten palveluiden parissa tällaisia kohtaamisia voi kuitenkin syntyä säännöllisesti.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme maahanmuuttajataustaisten pienten lasten äitien puhetta kohtaamisista valtaväestöä edustavien leikkipuisto- ja päiväkotityöntekijöiden kanssa. Kiinnostuksemme kohteena on, kuinka äidit merkityksellistävät näitä kohtaamisia, kuinka he asemoivat itsensä ja työntekijän puheessaan sekä miten valta rakentuu diskursiivisesti kontaktin osallistujien välille. Aineistomme on koottu kahdessa Helsingin monietnisessä naapurustossa haastatteleamalla kymmentä maahanmuuttajataustaista äitiä kolme kertaa vuoden aikana. Haastatteluita analysoidaan kriittisen diskursiivisen psykologian lähestymistavalla.

Tunnistimme äitien puheesta kolme erilaista tulkintarepertuaaria, joiden kautta kohtaamisia merkityksellistettiin ja joissa äidin ja työntekijän välinen valtasuhde rakentui eri tavoin. Näissä repertuaareissa kontakti rakennettiin (i) epäluottavaksi kaupankäynniksi, (ii) yhteiseksi ponnistukseksi ja (iii) kulttuuriseksi oikaisemiseksi. Keskustelemme myös kuhunkin repertuaariin liittyvistä erilaisista positioinneista, joita äidit rakensivat puheessa itselleen ja työntekijälle.

Tulokset kuvaavat maahanmuuttajataustaisten äitien rakentamia merkityksiä institutionaalisille ryhmien välisille kontakteille varhaiskasvatuksen kontekstissa ottaen tarkasteluun myös niissä rakentuvat valtasuhteet.

Maahanmuuttajataustaisten varusmiesten kokemuksia Suomeen kuulumisesta kohtaamisissa armeijassa ja sen ulkopuolella

Reetta Riikonen & Jarkko Kosonen

Maahanmuuttajataustaisen väestön määrän kasvaessa myös yhä useammalla asevelvollisella on maahanmuuttajatausta Suomessa. Kaikki alle 30-vuotiaat miehet, joilla on Suomen kansalaisuus, ovat asevelvollisia ja sen vuoksi velvollisia suorittamaan joko varusmies- tai siviilipalveluksen. Naiset voivat halutessaan suorittaa vapaaehtoisen asepalveluksen. Suomessa varusmiespalvelus on perinteisesti liitetty kiinteästi Suomen historiaan ja suomalaiseen identiteettiin ja se on nähty suomalaisia miehiä yhdistävänä ja kasvattavana kokemuksena. Varusmiesten taustojen moninaistuessa tuleekin tärkeäksi selvittää, miten varusmiespalvelukseen liitetyt arvot ja merkitykset näyttäytyvät maahanmuuttajataustaisille varusmiehille ja millaisia kokemuksia varusmiespalvelus tuottaa näille varusmiehille. Puheenvuorossamme esittelemme tutkimushankkeemme alustavia tuloksia siitä, miten varusmiespalvelukseen liittyvät kohtaamiset rakentavat maahanmuuttajataustaisten varusmiesten kokemusta Suomeen kuulumisesta. Aineistomme koostuu maahanmuuttajataustaisten varusmiesten ja reserviläisten haastatteluista. Puheenvuorossamme pohdimme, miten varusmiespalvelukseen liittyvät kohtaamiset armeijassa ja sen ulkopuolella voivat sekä tuottaa kuulumista Suomeen että rajata maahanmuuttajataustaisia varusmiehiä suomalaisuuden ulkopuolelle. Lisäksi pohdimme, miten maahanmuuttajataustaiset varusmiehet voivat käyttää varusmiespalveluksen suorittamista osoituksena suomalaisuudestaan arjen kohtaamisissa ja yhteisöissä.

Nuoret kohtaamassa toimijuutensa mahdollisuuksia

Katja Lötjönen

Siirtymät nuoruudesta aikuisuuteen ovat monimutkaistuneet ja nuorten toimijuutta on tutkittu erityisesti siten, miten se toteutuu käytännössä ja mikä sen yhteys on nuorten pärjäämiseen ja kiinnittymiseen yhteiskunnassa. Toisaalta sitä, miten nuoret itse tekevät ymmärrettäväksi käsitteisiään toimijuuden raameistaan yhteiskunnassa, on tutkittu vähemmän.

Esityksessäni valotan nuorten käsityksiä mahdollisuuksien tasa-arvosta ja niiden suhdetta heidän käsityksiinsä toimijuudesta. Hyödynsin tutkimuksessani integroivaa monimenetelmällistä otetta. Tutkimukseni perustuu tilastolliseen (N=532) ja laadulliseen (N=56) koulutuksen parissa olevilta nuorilta kerättyyn aineistoon. Muodostin klusterianalyysillä kolme orientaatiotyyppiä perustuen nuorten käsityksiin siitä, toteutuuko mahdollisuuksien tasa-arvo suomalaisessa yhteiskunnassa. Suurin osa nuorista oli optimisteja, jotka uskoivat mahdollisuuksien tasa-arvon toteutuvan ja lähes yhtä paljon oli kriittisiä, jotka suhtautuivat siihen epäilevästi. Loput olivat kannastaan epävarmoja. Laadullisella teema-analyysillä tutkin orientaatiotyyppien sisällä käsityksiä mahdollisuuksiin vaikuttavista asioista, jotka nuoret palauttivat rahaan, koulutukseen ja keskiluokkaisuuteen. Nuorten käsitykset mahdollisuuksista kietoutuivat yhteen heidän käsityksiinsä toimijuudesta. Näin he tekivät käsityksissään ymmärrettäväksi toimijuutensa mahdollisuuksia. Niissä painottui vahva oikeutus meritokratialle, jota nuoret oikeuttivat reiluna epätasaarvona. Siinä lähtökohdat elämään voivat olla epätasa-arvoiset, mutta yhteiskunta on siten reilu, että se antaa kaikille mahdollisuudet omaan työntekoon perustuvalla toimijuudella tavoitella parempaa elämää. Reilun epätasa-arvon periaatteen paikantuminen nuorten

käsityksistä kertoo niistä yhteiskunnan määrittämistä toimijuuden raameista, joita nuoret kohtaavat elämässään erityisesti itsenäistymisen kynnyksellä. Lisäksi se tarjoaa kehyksen ymmärtää sitä dynaamista vuorovaikutusta, jota tapahtuu meritokraattisen yhteiskunnan vaatimusten ja yksilön mieltämien mahdollisuuksien kohdatessa, tai ei kohdatessa, nuoren pyrkiessä toteuttamaan yksilön omaan vastuuseen palautettavaa toimijuuttaan. Nuorten oikeuttama reilu epätasa-arvo voikin kehystää epäreiluna taustaoletuksena erilaisia vuorovaikutustilanteita, joissa yksilöt kohtaavat erilaisista taustoista tulevia ihmisiä.

Avainsanat: integroiva monimenetelmällinen tutkimus, mahdollisuuksien tasa-arvokäsitykset, meritokratia, reilu epätasa-arvo, toimijuus

Eläimiä vahingoitettiin tämän tutkimuksen tekemisessä – etnografinen tutkimus metsästäjien ihmis-eläin-suhteesta

Timo Häkli

Ihmisten suhde eläimiin on syvästi ristiriitainen: joitain eläimiä rakastetaan perheenjäsenten tavoin, toiset syödään tai puetaan ylle. Yhden haudalla surraan ja sytytetään kynttilöitä, toinen ammutaan ja jätetään petojen revittäväksi pellolle. Rajankäynti siitä, mikä eläin ansaitsee tulla kohdelluksi subjektina on usein viivan piirtämistä veteen; miksi supikoiraa vihataan, mutta metsästyskoiraa rakastetaan? Tässä tutkimuksessa selvitetään, millaisiin sosiaalisesti jaettuihin merkitysjärjestelmiin ihmis-eläin-suhde kiinnitetään metsästäjien keskuudessa. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä käytetään sosiaalisten representaatioiden teoriaa (SRT), jonka mukaan arjessa kohtaamamme asiat tai ilmiöt saavat merkityksensä sosiaalisina representaatioina: sosiaaliset representaatiot tarjoavat ihmisille jaetun tavan ymmärtää maailmaa ympärillään.

Vaikka SRT:n ontologisena lähtökohtana on arkitiedon sosiaalinen muodostuminen symbolisen kommunikaation seurauksena, SRT:n tutkimusperinteessä kuitenkin painotetaan usein kielellistä kommunikaatiota ja sivuutetaan vuorovaikutuksen moninaisuus. Sosiaalisia representaatioita tuotetaan kuitenkin myös käyttäytymisellä, kuten arkisilla konventioilla ja toisintettavilla traditioilla. Tässä tutkimuksessa metsästäjien suhdetta eläimiin tarkastellaan etnografisen menetelmän kautta. Etnografia mahdollistaa paitsi tutkittavien ilmiöiden kontekstuaalisen tarkastelun todellisissa vuorovaikutustilanteissa myös vuorovaikutuksen moninaisuuden huomioimisen osana arkitiedon muodostumisen prosesseja.

Tutkimuksen aineistoa on kerätty vuosien 2022 ja 2023 aikana osallistuvan havainnoinnin keinoin: tutkimuksessa liikutaan suomalaisten metsästäjien matkassa metsästysreissuilla ja muissa metsästyksen suorasti tai epäsuorasti liittyvissä aktiviteeteissa. Tutkimusasetelma mahdollistaa metsästäjien ihmis-eläin-suhteen ymmärtämisen heidän omista lähtökohdistaan. Sosiaalisten representaatioiden teoria tarjoaa käsitteelliset työkalut rikkaan etnografisen aineiston analysoimiseen. Esityksessä esitellään käynnissä olevan tutkimuksen alustavia tuloksia ja eritellään etnografisen menetelmän mahdollisuuksia ja sudenkuoppia arkitiedon tutkimuksessa.

Avainsanat: sosiaaliset representaatiot, etnografia, ihmis-eläin-suhde, ruoka, metsästys

9. Kosketus ja affektit

Väinö Linna -Sali

Pe 5.5. Klo 13–14.30

Kosketushoidoilla tukea koliikkivauvaperheille

Tiina Väänänen, Leena Hannula, Sandra Rinne

Vastasyntyneistä noin kaksikymmentä prosenttia kärsii koliikista 3 viikon – 4 kuukauden iässä. Vauvojen koliikki aiheuttaa vanhemmille huolta, stressiä, koettelee parisuhdetta ja vanhemmuutta.

Vauvan koliikki koskettaa -tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tieteelliseen näyttöön perustuvaa tietoa suomalaisten lapsiperheiden kokemuksista vauvojen koliikista, perheiden saamista tuesta sekä kosketukseen perustuvien hoitokeinojen koetuista vaikutuksista vauvojen koliikkioireisiin.

Tutkimuksessa oli mukana 176 helsinkiläistä vauvaperhettä. Tutkimus toteutettiin vuosien 2021–2022 aikana. Vauvat saivat satunnaistetusti osteopatiaa, vyöhyketerapiaa tai silittelyhoitoa kolme kertaa Metropolia Ammattikorkeakoulun Hymy-kylässä. Lisäksi verrokkiryhmä sai neuvolan normaalia hoitoa. Tutkimuksen laadullisessa osassa haastateltiin 51 vauvaperhettä. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä. Tämä tiivistelmä kuvaa haastatteluai-
neiston tuloksia.

Tulosten mukaan koliikkivauvaperheet tarvitsevat enemmän tukea ja konkreettista apua. Vauvan itkuisuus lisää stressiä, avuttomuuden tunteita ja lohduttomuutta koko perheelle. Vanhemmat kokivat, etteivät saaneet riittävästi tukea neuvolapalveluista. Vanhemmat toivoivat neuvolapalveluilta perheiden tarpeiden tunnistavaa kohtaamista; hoitosuhteiden jatkuvuutta, koliikin tunnistamista ja puheeksi ottamista, vanhempien tukemista ja uupumisen tunnistamista sekä konkreettisempia koliikkivauvan hoito-ohjeita.

Saadut kosketushoidot koettiin myönteisinä. Hoitojen kuvattiin vähentäneen vauvan itkuisuutta ja rentouttavan vauvaa, vaikkakaan niiden selkeää yhteyttä oireiden loppumiseen kokonaan ei kuvattu. Vanhemmat kokivat saaneensa toivoa ja tulleensa ymmärretyksi sekä saaneensa konkreettisia vinkkejä vauvan hoitoon.

Promoting interactions with children with visual impairment and additional disabilities: Bodily-tactile early intervention model

Sini Peltokorpi, Saara Salo, Anne Nafstad, Paul Hart & Minna Laakso

Children with visual impairment (VI) and additional disabilities (AD) and their mothers may experience difficulties in establishing reciprocal interaction patterns during early childhood.

This indicates the importance of early intervention that increases reciprocity in interaction. Bodily-tactile modality can be used for compensating the lack of vision in interaction.

This study investigated the effects of bodily-tactile early intervention for four mothers and their one-year-old children with VIAD. The data consisted of video recordings from four baseline, eight intervention and three follow-up sessions. The intervention aimed to make interaction more accessible for children with VIAD and their mothers through bodily-tactile modality. A coding procedure for investigating the mothers' use of touch, multimodal conversation analysis and Emotional Availability Scales were used for data analysis.

The mothers used more bodily-tactile modality in the early social games and in different communicative functions during the intervention and follow-up compared to the baseline sessions. The mothers' ways of scaffolding the early social games changed. The children with VIAD began to express themselves with more variety of movements during the intervention. One child used referential gestures which were based on his bodily-tactile experiences in the games. Overall, the reciprocity between the mothers and their children increased. In addition, the intervention had positive effects on emotional availability of the children for their mothers.

Bodily-tactile early intervention can make interaction more accessible for children with VIAD and their mothers. This, in turn, can enhance the children's communication development and emotional relationship with their parents.

Empaattinen kosketus lasten hammaslääkärin vastaanotolla

Julia Katila

Kosketuksella ja tunteiden säätelyllä on tärkeä yhteys terveydenhuollon vuorovaikutuksessa. Monet kosketusta vaativat hoitotoimenpiteet voivat aiheuttaa negatiivisia tuntemuksia ja jopa kipua. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että kivun ja stressin hetkellä erityisesti empaattinen -- lempeä ja kosketettavan tunteet huomioon ottava -- kosketus voi auttaa. Tässä tutkimuksessa hyödynnän vuorovaikutuksenanalyysiä tarkastellakseni videoituja autenttisia hoitotilanteita suomalaisilta lasten hammaslääkärin vastaanotoilta. Keskityn erityisesti vastaanottoihin, joissa 6–12-vuotiaat lapsipotilaat ilmaisevat pelkoa tai negatiivisia tunteita tehtävää operaatioita kohtaan. Tutkin, miten ja missä kohtaa vuorovaikutusta hammaslääkärin, hoitajan ja/tai vanhemman empaattinen kosketus ilmenee, ja minkälainen rooli sillä on lapsipotilaan tunteiden säätelyssä. Tutkimuksen alustavat tulokset viittaavat siihen, että empaattinen kosketus voi auttaa lasta osallistumaan hoitotilanteeseen sen vaatimalla tavalla hänen kokemistaan epämiellyttävistä tunteista huolimatta. Toisaalta myös vuorovaikutuksessa käytettävät muut resurssit, erityisesti kosketuksen hetkellä tapahtuva puhe ja äänensävy, vaikuttavat suuresti siihen, miten vuorovaikutuksessa tapahtuva kosketus tulkitaan.

Kehollinen empatia lääkärin fyysisessä tutkimuksessa

Juhana Mustakallio & Johanna Ruusuvuori

Yleislääkärin vastaanotoilla fyysinen tutkimus on olennainen osa diagnoosiprosessia. Fyysisessä tutkimuksessa lääkäri koskettaa potilaita joko käsin tai instrumentein. Diagnosoinnin

apuvälineenä käytettyä kosketusta voi pitää hoidollisesti relevanttina resurssina, joka edesauttaa potilaan paranemista. Kosketus voi kuitenkin aiheuttaa myös epämukavia tuntemuksia ja jopa kipua potilaissa. Näissä tilanteissa ammattilaisilla on erilaisia kehollisia repertuaareja, joilla he vastaavat potilaan ilmaisemaan ongelmaan. Tutkimuksessamme kuvaamme erilaisia lääkärin käyttämiä kehollisia tekniikoita, joiden voidaan tunnistaa sisältävän enemmän tai vähemmän empaattisia responsseja. Hyödynnämme Maurice Merleau-Pontyn (1962) interkorporaalisuuden teoriaa ja määrittelemme empatian toiminnaksi jossa toisen epämukava tuntemus, kipu tai huoli tunnistetaan välittömässä kehojen välisessä yhteydessä.

10. Institutionaalinen vuorovaikutus ja työelämän ideaalitoimijat

Linna K106

Pe 5.5. Klo 13–14.30

Itsetuntemusta ja työelämä tietoa: opiskelijan urasuunnitteluongelman purkaminen ja käsittely yliopiston uraohjauksessa

Minna Paanasalo

Moni yliopistotutkinto ei johda suoraan tiettyyn ammattiin tai edes selkeästi rajattuun valikoimaan uravaihtoehtoja. Yliopisto-opiskelijat joutuvatkin muodostamaan omat urapolkunsaa ja tekemään tässä prosessissa monia päätöksiä sen suhteen, miten suuntautua ajatellen opintojen jälkeistä työelämää. Työelämän monimutkaisuus ja paine tehdä pitkälle kantavia päätöksiä saattavat kuitenkin tehdä valintojen tekemisestä vaikeaa. Vastuunottoa ammatillisesta päätöksenteosta odotetaan kuitenkin yksilöiltä.

Suomalaiset yliopistot tarjoavat opiskelijoilleen uraohjausta, jonka tarkoituksena on tukea urasuunnittelua. Uraohjaajat ovat ammattilaisia, jotka työskentelevät ura- ja opintosuunnitteluun liittyvien ongelma- ja päätöksentekotilanteiden fasilitaattoreina muiden tukitoimijoiden, kuten opintoneuvojien ohella.

Tässä tutkimuksessa tarkastelemme keskusteluanalyysin keinoin uraohjauskeskusteluja, joissa opiskelija esittää ohjaukseen saapumisen syyksi sen, ettei tiedä millaiselle urapolulle haluaisi opintojensa kautta suuntautua tai millaisiin töihin oma tutkinto voisi soveltua. Ohjaajilla ei ole lähtökohtaisesti saatavillaan kattavaa taustatietoa kaikista mahdollisista uravaihtoehtoista tai opiskelijan taustasta ja hänen toiveistaan. Ohjaustilanteessa opiskelijan ongelmaa taustoitetaan, arvioidaan ja sitä puretaan käsiteltävissä oleviin kokonaisuuksiin. Ongelman purkaminen ja sen käsittelyyn sopivien ohjauksen työkalujen valitseminen muodostavat neuvotte-lutilanteen, jossa keskustelevat paitsi ohjaaja ja opiskelija, myös uraohjauksen institutionaaliset raamit ja yksilön näkökulma. Tutkimuksessamme tarkastelemme, kuinka ohjaajat käsittelevät opiskelijan ongelmaa sen ensimmärittelystä kohti sen ratkaisua ja kuinka yhteisymmärrystä eri näkökulmien välillä rakennetaan.

Kasvotyö uraohjauksessa

Miira Niska

Uraohjaus on institutionaalista vuorovaikutusta, jossa ohjaaja ja ohjattava yhteistyössä tukevat ja edistävät ohjattavan työelämäsiirtymää ja uraa. Uraohjausta tarjoavat muun muassa TE-toimistot, yritykset ja yliopistot. Asiantuntijoiden mukaan keskeistä uraohjauksessa on ohjaajan ja ohjattavan luottamuksellinen ja kunnioittava vuorovaikutussuhde. Osa kunnioittavaa vuorovaikutussuhdetta on Erving Goffmanin kuvaama kasvotyö: toiminta, jonka avulla vuorovaikutuskumppanit suojelevat toistensa kasvoja eli positiivista sosiaalista arvoa. Aikaisempi institutionaalisen vuorovaikutuksen tutkimus on keskittynyt pitkälti tarkastelemaan, kuinka ammattilaiset suojaavat asiakkaiden kasvoja. Vähemmän huomiota on saanut osakseen kysymys, kuinka asiakas suojelee ammattilaisen kasvoja. Asiakkaan tekemä kasvotyö on kuitenkin olennainen osa institutionaalista vuorovaikutusta, ja sen rakentumista kunnioittavaksi vuorovaikutussuhteeksi. Tässä tutkimuksessa tarkastelemme yliopiston tarjoamaa uraohjausta asiakkaan tekemän kasvotyön näkökulmasta. Tutkimuksen aineisto koostuu 22 videoidusta uraohjauskustelusta, joiden analyysissä hyödynnämme keskustelunanalyysia ja diskursiivista psykologiaa.

How middle and top managers navigate contradictory organizational responsibilities in residential care homes for older persons

Hanna Sjögren & Beata Segercrantz

The need for residential care services for the ageing population is growing rapidly in the Nordic countries due to demographical changes. While the demand for services has increased, concerns of quality of care, service user satisfaction and employee well-being have been raised in both societal and academic discussions. In addition, many residential care homes are faced with budgetary constraints and external pressures. Thus, managers have important and at times contradictory responsibilities and loyalties towards various stakeholders, such as, service users, employees and actors on different levels of the organization. Previous research has explored managers' responsibilities for fostering well-being within organizations. However, few studies have explored how managers of elderly care organizations deal with potentially contradicting responsibilities and conflicting dilemmas. Moreover, little is known about how they are pushed and pulled in different directions in the complex and rapidly transforming context that social- and health care organizations currently operate in. Taking a critical discursive psychological perspective, the aim of this paper is to explore (1) how middle and top managers in residential care homes for older persons talk about their responsibilities and loyalties towards various stakeholders in their everyday work, (2) how subject positions are constructed in this context and (3) how potential ideological dilemmas arise between constructions and/or subject positions. The study is based on 12 semi-structured interviews conducted in public residential care organizations located in the southern parts of Finland.

Tuomioistuimissa työskentelevien työhyvinvointi

Jaana-Piia Mäkinieniemi & Jari Hakanen

Suomen tuomioistuinlaitos koostuu tuomioistuimista, jotka jakautuvat yleisiin tuomioistuihin, hallintotuomioistuihin ja erityistuomioistuihin. Tuomioistuinlaitos työllistää noin 3500 työntekijää. Työ on erittäin vastuullista päätöksentekotyötä, jolla on laajat vaikutukset. Oikeudenmukaisuuden ja puolueettomuuden toteutuminen edellyttää virheetöntä ja laadukasta työtä. Työhön kuuluu monimutkaisten, konflikteihin liittyvien ja tunteita herättävien asioiden parissa työskentelyä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Suomalaisissa tuomioistuimissa työskentelevien työhyvinvoinnin tasoa, siihen yhteydessä olevia tekijöitä sekä tukea tuomioistuintyön kehittämistä.

Aineisto kerättiin tilaustutkimuksessa sähköisellä kyselyllä keväällä 2022. Kyselyyn vastasi yhteensä 1949 henkilöä. Vastaajista 73 prosenttia oli naisia ja vastaajien keski-ikä oli noin 46 vuotta. Tutkimukseen osallistuneista 75 prosenttia työskenteli yleisissä tuomioistuimissa. Määrällinen aineisto analysoitiin dominanssianalyysillä ja avovastaukset laadullisella sisällön analyysillä.

Tulosten perusteella kaikista vastaajista noin 19 prosenttia koki korkeaa työn imua ja noin 39 prosenttia melko korkeaa. Noin kahdeksalla prosentilla oli todennäköinen työuupumus ja noin 17 prosentilla kohonnut työuupusriski. Dominanssianalyysin perusteella työn vaatimuksista voimakkaimmassa yhteydessä työuupumusoireiluun olivat rooliristiriidat työssä, oppimisvaatimukset työssä sekä työn määrällinen kuormittavuus. Mitä enemmän näitä vaatimuksia koettiin, sitä useammin koettiin myös työuupumusoireilua. Oikeudenmukaiset käytännöt olivat yhteydessä vähäisempään työuupumusoireiluun. Keskeisimpiä työn imun ennustavia tekijöitä olivat taas kodin myönteinen vaikutus työhön, työn tulosten näkeminen, oikeudenmukaiset käytännöt sekä työn kehittävyys ja monipuolisuus. Mitä enemmän näitä voimavaroja koettiin, sitä useammin koettiin myös työn imua. Vastaajat nostivat avovastauksissa esiin keinoja parantaa työtä ja työhyvinvointia. Keskeisinä keinoina mainittiin muun muassa henkilöstöresurssien lisääminen, työmäärän kohtuullistaminen, työkuorman tasaisempi jakautuminen, johtamisen vuorovaikutteisuuden lisääminen ja henkilöstöryhmien välisen yhteistyön vahvistaminen.

11. Arvot yhteiskunnallisessa kontekstissa

Linna K107

Pe 5.5. Klo 13–14.30

Arvojen yhteys täydentävien ja vaihtoehtoisten hoitojen käyttöön Suomessa

Salla Ahola

Yhteiskunnallisessa keskustelussa on kiistelty täydentävistä ja vaihtoehtoisista hoidoista (CAM, Complementary and Alternative Medicine), joita tarjotaan ja käytetään yleensä virallisen terveydenhuollon ulkopuolella terveysongelmien hoitoon ja/tai hyvinvoinnin lisäämiseen. CAMin käyttöä on selitetty demografisilla tekijöillä, kuten sukupuoli ja koulutus, koetulla terveydellä sekä psykologisilla muuttujilla, kuten persoonallisuuspiirteet ja terveysnäkemykset ja

-uskomukset. Myös arvojen on havaittu liittyvän CAMin käyttöön, joskin yhteydet ovat kooltaan pieniä. Tässä tutkimuksessa jatketaan arvojen ja CAM-käytön välisten yhteyksien tarkastelua. Lisäksi tutkitaan terveyteen ja sairauksien hoitoon liittyviä kokonaisvaltaisia (holistisia) ja pilkkovia (reduktionistisia) terveystäkemyksiä sekä niiden yhteyttä CAMin käyttöön ja arvoihin.

Aineistona käytetään joulukuussa 2022 kerättyä kyselyaineistoa. Vastajat valittiin satunnaisesti kaupallisen internetpaneelin vastaajakannasta edustamaan suomalaisia 16 vuotta täyttäneitä henkilöitä (N = 3244). Arvoja mitattiin Short Schwartz's Value Survey:llä (SSVS). CAM-käytön mittaaminen perustui I-CAM-Q-kyselyyn, jonka avulla selvitettiin eri CAM-muotojen käyttöä: CAM-hoitajilla käymistä, luontaistuotteiden käyttöä ja täydentävien ja vaihtoehtoisten itseavun keinojen käyttöä. Lisäksi kysyttiin aikomuksesta käyttää jotakin täydentävää hoitoa tulevaisuudessa. Terveyteen ja sairauksien hoitoon liittyviä näkemyksiä mitattiin tätä tutkimusta varten muotoilluilla väittämällä.

Alustavien tulosten valossa yleisesti ottaen säilyttämisarvot (vs. muutosvalmiusarvot) olivat negatiivisessa yhteydessä ja itsensäylittämisarvot (vs. itsensäkorostamisarvot) positiivisessa yhteydessä aiempaan CAM-käyttöön sekä todennäköisyyteen käyttää CAMia tulevaisuudessa. Kokonaisvaltaiset terveystäkemykset liittyivät positiivisesti ja pilkkovat terveystäkemykset negatiivisesti CAMin käyttöön sekä itsensäylittämisarvoihin. Eroja yhteyksissä havaittiin kuitenkin sukupuolen ja eri CAM-käytön muotojen suhteen.

Arvot Pyhtäällä 1975-2007

Klaus Helkama

Pyhtään työikäisten (18-65 v.) arvoja tutkittiin edustavissa otoksissa (N= n. 200) vuosina 1975, 1982, 1993 ja 2007. Yleinen suunta 1975-2007 oli Schwartzin arvoteorian termein kohti itseohjautuvuuden vahvistumista ja säilyttämisarvojen (yhdenmukaisuus, perinteet) heikentymistä (Helkama 2015). Erityisen selvä tämä muutos oli 1982-1993 (Pohjanheimo 1996), kun taas 1993-2007 säilyttämisarvojen kannatus vahvistui hieman.

Itseohjautuvuuden voimistuminen 1982-1993 selitti itsetunnon kohentumista kaikissa ikä- ja koulutusryhmissä (Lehtinen 1996, Lönnqvist ym. 2009). Vuosien 1993-2007 yhteisöllisten arvojen nousu liittyi selvästi paikallisen (omaan kylään, Pyhtäeseen) samastumisen voimistumiseen (Helkama, Finell & Pirttilä-Backman 2009; Finell & Olakivi, 2012).

Selvä ajallinen kontekstivaikutus todettiin arvojen ja stressioireiden välillä. Vuonna 1993, laman aikana, yhteisöllisistä arvoista turvallisuus ja yhdenmukaisuus olivat yhteydessä vähäisempiin stressioireisiin, samoin hyväntahtoisuus, kun taas virikkeisyyden ja mielihyvän kannattajat ilmoittivat enemmän stressioireita. Vuonna 2007 arvot ja stressi eivät korreloineet. Ainoastaan arvokongruenssi, se miten lähellä vastaajan arvot olivat pyhtääläisten keskimääräisiä arvoja, ennusti kumpanakin ajankohtana vähäisempää stressiä (Sortheix, Olakivi & Helkama 2012).

Myös arvojen ja kehitysysteistyöasenteiden yhteydet muuttuivat 1982-1993 (ks. Pirttilä-Backmanin esitys). Yhteisötason moraaliuniversumin alan (Schwartz 2007) muuttuminen voisi selittää sen, että arvojen ja moraalisten arvioiden kehitystason välillä ei todettu yhteyttä 1982

eikä 1993, vaikka koulutustason ja roolinottomahdellisuuden lisääntyessä moraaliarvojen olisi pitänyt kehittyä vuoteen 1993.

Tiedon kasvaessa ja teorioiden kehittyessä voidaan vanhoilla aineistoilla testata uusia hypoteeseja. Aineistosta on laskettavissa yhteisötason muuttujia, kuten kulttuuriset arvot (Schwartz), kulttuurin tiukkuus – löyhyys (Uz 2015), joiden ajallinen vaihtelu voi selittää kontekstivaikutuksia. Schwartzin ym. (2012) hienojakoisempaa yksilötason arvotyyppologiaa voidaan myös soveltaa. Pyhtää-aineistoissa on edelleen paljon analysoimatonta ja raportoimatonta, esim. työarvoista ja ruotsinkielisten ja suomenkielisten eroista.

Arvojen, moraalin ja ihmiskuntaan identifioitumisen yhteys prososiaalisuuden Suomessa

Anna-Maija Pirttilä-Backman, Salla Ahola & Klaus Helkama

Ihmisten motivaatio ja kyky auttaa toisiaan ja toimia yhteisen hyvän eteen ovat tulleet aiempaakin tärkeämmiksi maapallon lisääntyvien uhkien myötä. Tässä esityksessä tarkastelemme kolmen eri käsitteen, arvojen, moraalin ja ihmiskuntaan samaistumisen, avulla suomalaisten prososiaalisuutta eri aikoina.

Kaksi ensimmäistä esimerkkiämme tulevat vuosina 1982 ja 1993 Pyhtäällä kerätyistä laajoista edustaviin väestöotoksiin perustuvista kyselyaineistoista, joissa tutkittiin mm. moraalista ja arvoja. Oletimme sekä Schwartzin universalismi- ja hyväntahtoisuusarvojen että Kohlbergin moraalin kehitysvaiheiden olevan yhteydessä myönteiseen asenteeseen kehitysyhteistyöhön niillä henkilöillä, jotka näkivät kehitysyhteistyön moraalisenä asiana. Vuonna 1982 moraalivaiheet korreloivat merkittävästi positiiviseen asenteeseen, mutta arvot eivät. Vuonna 1993 taas moraalivaiheet ja asenteet eivät korreloineet merkittävästi, mutta nyt korrelaatio universalismiarvojen ja asenteen välillä oli positiivinen. Ero saattaa johtua esimerkiksi siitä, että kehitysyhteistyö oli 1982 Pyhtäällä enemmän normi kuin 1993. Yhteistyön ollessa normi, yksilöiden väliset arvoerot eivät selitä siihen suhtautumista. Myös sillä, että edellisellä haastattelukierroksella arvoja tutkittiin järjestykseen laitolla, toisella luokitusasteikollisesti, saattoi olla vaikutusta tuloksiin.

Kolmas esimerkkinä tulee vielä julkaisemattomasta tutkimuksesta, jossa käsiteltiin ihmisten samaistumista koko ihmiskuntaan (McFarland) ja erilaisia prososiaalisia kantoja. Tarkastelemme myös muita geopolittisiä identiteettejä (Eurooppa, Suomi). Vastaajat olivat tällä kertaa opiskelijoita ja tekijöiden facebook-sivujen ja muiden kontaktien kautta tavoitettuja henkilöitä. Aineiston keruu toteutettiin kahdessa vaiheessa (2013/2014 ja 2017) pääosin nettilomakkeella. Suomalainen, eurooppalainen ja ihmiskuntaan kohdistuva identifioituminen oli yhteydessä vastaavilla alueilla olevien köyhyydessä elävien auttamiseen. Kaksi viimeksi mainittua selittivät myös intentiota auttaa suomalaisia. Kokonaisuudessaan tutkimus tukee käsitystä, että koko ihmiskuntaan samaistuminen ei estä prososiaalisuutta pienempiin ja lähempänä oleviin ryhmiin.

Arvot, muutos ja konteksti 1981–2015

Martti Puohiniemi

Arvot muuttuvat hitaasti. Siksi niihin voidaan ankkuroida arkielämän ilmiöitä. Näin päästään tutkimaan arvojen ja käyttäytymisten suhteita ja näissä tapahtuvia muutoksia. Tavoitteena oli tutkia suomalaisten arvoja, asenteita, kulutuskäyttäytymistä ja yhteiskunnallisia ilmiöitä. Tutkimus toteutettiin Schwartzin arvoteorian viitekehyksessä 1981-2015, josta arvomittaukset kattoivat vuodet 1991-2015. 1980-luvun arvomuutoksen suunta tunnistettiin estimoimalla se asenetietojen avulla. Tämä vastaajamäärältään suurin, ajassa mitaten pisin ja sisällöltään laajin Schwartzin teoriaan perustuva tutkimusaineisto koottiin kysely- ja haastattelumenetelmällä. Arvojen aikasarja arkistoidaan Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon tutkimus-, opetus- ja opiskelukäyttöön.

Tutkimus kattoi yhden historiallisen ajanjakson, liberaalin demokratian nousukauden, alusta loppuun (ks. Fukuyama, 2020). Analyysin päätulokset olen koonnut teokseeni Suomalaisen arvomaailman muutos, globalisaatio ja ajan henki (2022). Tutkimusaineiston yhteisenä nimitäjänä on suomalainen arkielämä. Arvomuutosta tutkittaessa muutostilassa ollut yhteiskunnallinen konteksti tuli hyvin esiin arvoekspressiivisissä kulutusvalinnoissa, kuten ympäristöteorioissa ja innovatiivisen teknologian omaksumisessa. Kun arvomuutoksia tutkittiin yhteiskunnallisissa asiayhteyksissään, tunnistettiin myös ajan henki, zeitgeist, jota on käytännössä mahdollon mitata suoraan, vaikka aikalaiset tunnistavatkin sen muutokset herkästi.

Nykyisin sukupuolten erot korostuvat. Tämä kontekstin muutos korostaa sukupuoleen liittyviä arvoeroja, joita aiemmin käsiteltiin vain ohimennen, kuten Hofsteden, Inglehartin ja Schwartzin laajoissa tutkimuksissa. Suomessa sukupuolten erot näkyvät paitsi arvomuutosten ajoittumisessa, myös niiden suunnissa. Ei yllätä, että naisten ja miesten arvomuutokset olivat erisuuntaisia. Yllättävää oli se, että muutokset samanlaistivat nuorten ja keski-ikäisten naisten ja miesten arvoja, toisin kuin ikäihmisillä. Ympäristö- ja teknologiainfrastruktuureihin tehdyt uudistukset tuottivat arvoja samanlaistavan yhteiskunnallisen paineen. Se kohdistui kaikkiin, mutta kaikki eivät olleet sille yhtä herkkiä. Rogersin innovaatioiden leviämisteorian mukaan edelläkävijät omaksuvat uutuudet ensimmäisenä ja vitkastelijat viimeisinä. Tämä ylläpitää muutosta. Suomessa yhteiskuntaa uudistavat nuoret ja naiset. Vakaimmin arvoistaan pitävät kiinni iäkkäät miehet.